№ 10. ВТОРНИКЪ, 2 ФЕВРАЛЯ, 1860. WTOREK, 2 LUTEGO.

СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ. SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ — KURYER WILEŃSKI

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА. GAZETA URZĘDOWA.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ" выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяцъ 84 к.— За объявленія платится за строку 17 к. сер.

Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILENSKI" wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Bióro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 27 января.

Высочайшею грамотою, 1-го января, Всемилостивѣйше пожалованы знаки Императорскаго ордена св. Анны 1-й степени, украшенные Императорскою короною, ординарному профессору С.-Петербургскаго университета, дѣйствительному статскому совѣтнику Мирзѣ Александру *Казембеку*, въ воздаяніе отлично-усердной службы и ревностныхъ трудовъ.

— Приказомъ по министерству внутреннихъ дѣлъ, отъ 15-го января, назначенъ: инспекторъ псковской врачебной управы, докторъ медицины, статскій совѣтникъ *Бартошевичъ*— инспекторомъ виленской врачебной управы. Увольняются отъ службы, по болѣзни: инспекторъ виленской врачебной управы, медико-хирургъ, статскій совѣтникъ *Повстанскій*, съ мундиромъ присвоеннымъ должности; операторъ волынской врачебной управы, лекарь, надворный совѣтникъ *Лаговскій*.— Умершій исключается изъ списковъ: совѣтникъ минскаго губернскаго правленія, надворный совѣтоикъ *Гильфердингъ*.

— Высочайшимъ приказомъ по министерству народнаго просвѣщенія, отъ 27 декабря, утвержденъ почетнымъ попечителемъ гимназіи каменецподольской—ямпольскій уѣздный предводитель дворянства *Маньковскій*.

— Бывшій аптекарь Виленской тюремной больницы, коллежскій секретарь Людвигъ *Зейдлеръ*— переименованъ въ губернскіе секретари;—опредѣленный въ штатъ Виленскаго губернскаго правленія, отставной штабсъ-капитанъ арміи Михаилъ *Гарваскій*, соотвѣтственно его прежнему военному чину поручика, и въ провинціальные секретари,—опредѣленный въ штатъ канцеляріи начальника Виленской губерніи, отставной поручикъ арміи Райнольдъ Флоріанъ *Сухоцкій*, соотвѣтственно его прежнему военному чину подпоручика; утвержденъ въ чинѣ коллежскаго секретаря—канцелярскій чиновникъ Дисненской дворянской опеки Адамъ *Гребницкій*, по степени кандидата Императорскаго С.-Петербургскаго университета.

— Служащій въ Виленской казенной палатѣ губернскій секретарь *Гуриновичъ*, уволенъ въ отпускъ, за границу, на два мѣсяца.

— Назначенный къ временному исправленію должности Трокскаго городничаго, титулярный совѣтникъ *Станкевичъ*, утвержденъ въ настоящей должности.

—

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 27 stycznia.

Przez najwyższy dyplomat, 1-go stycznia, Najłaskawiéj został udarowany znakami Cesarskiego orderu Św. Anny 1-éj klassy, Cesarską koroną ozdobionemi, zwyczajny professor uniwersytetu S.-Petersburskiego, rzeczywisty radzca stanu Mirza Aleksander *Kazembek*, w nagrodę odznaczającéj się gorliwości służby i prac szczególnych.

— Przez najwyższy rozkaz dzienny, w wydziale ministerstwa spraw wewnętrznych, 15 stycznia, inspektor Pskowskiéj policji lekarskiéj, doktor medycyny, radzca stanu *Bartoszewicz* został naznaczony inspektorem wileńskiéj policji lekarskiéj; uwolnieni zostali ze służby, z powodu choroby: Inspektor wileńskiéj policji medycznéj, medyko-chirurg, radzca stanu *Powstański*, z mundurem do obowiązku przywiązanym, i operator wołyńskiéj policji lekarskiéj, lekarz, radzca dworu *Łagowski*, zmarły wykreśla się z listy rang, radzca mińskiego rządu gubernialnego, radzca dworu *Hilferdyng*.

— Przez najwyższy rozkaz dzienny, w wydziale ministerstwa narodowego oświecenia 27 z. grudnia, honorowym kuratorem gimnazyum Kamieńca Podolskiego został utwierdzony Jampolski marszałek powiatowy *Mańkowski*.

— Były aptekarz wileńskiego szpitala więziennego, sekretarz kollegialny Ludwik *Zejdler*, przy wzięciu dymissji został mianowanym radzcą honorowym; zostali przemianowani: na sekretarza gubernialnego — przyjęty do etatu Wileńskiego rządu gubernialnego, dymisyonowany sztabs-kapitan armii Michał *Garwaski*, odpowiednie do uprzedniéj jego rangi wojennéj porucznika, i na sekretarza prowincjalnego — przyjęty do etatu kancellarji naczelnika gubernii wileńskiéj, dymissjonowany porucznik armii Rajnold-Floryan *Suchocki*, odpowiednio do jego uprzedniéj podporucznikowskiéj rangi wojskowéj; utwierdzony w randze sekretarza kollegialnego, urzędnik kancellaryjny Dziśnieńskiéj opieki szlacheckiéj Adam *Hrebnicki*, z prawa stopnia kandydata Cesarskiego uniwersytetu S.-Petersburskiego.

— Służący w wileńskiéj izbie skarbowéj sekretarz gubernialny *Hurynowicz*, uwolniony na urlop za granicę, na dwa miesiące.

— Naznaczony czasowie sprawującym obowiązek horodniczego Trockiego, radzca honorowy *Stankiewicz*, został utwierdzony w tym obowiązku.

—

ПРАЗДНОВАНІЕ ГОДОВЩИНЫ ИМПЕРАТОРСКАГО МОСКОВСКАГО УНИВЕРСИТЕТА 12 ЯНВАРЯ 1860 ГОДА ВЪ КОВНѢ.

(Продолженіе).

Вслѣдъ за тѣмъ, И. Ю. Добошинскій, прочелъ слѣдующую рѣчь:

„Мы соединились здѣсь, мм. гг., съ цѣлію помянуть годовщину основанія старѣйшаго изъ русскихъ университетовъ—Московскаго, которому безспорно принадлежитъ честь главнаго представителя и двигателя общественнаго образованія, соединяющаго достоинство науки съ достоинствомъ жизни.

„Нельзя несознаться, что въ дѣлѣ просвѣщенія мы еще ученики западныхъ народовъ, стоящихъ въ главѣ историческаго движенія. Вся наша самостоятельность ограничивалась до сихъ поръ въ примѣненіи готовыхъ результатовъ западной цивилизаціи къ условіямъ нашего быта и жизни; вся дѣятельность нашихъ университетовъ въ области наукъ состояла въ разроботкѣ началъ, развитыхъ на западѣ Европы, преимущественно въ Германіи и Франціи.

„Жизнь московскаго университета представляетъ три главнѣйшія направленія, сложившіяся подъ вліяніемъ развитія народнаго быта и германской философіи.

„Въ первую эпоху существованія московскаго университета, литературный интересъ былъ преобладающимъ, какъ въ умственной жизни русскаго общества, такъ и въ дѣятельности университета, бывшаго самымъ усерднымъ стражемъ чистоты русскаго слова и поставившаго изученіе онаго на степень систематической науки. Въ началѣ текущаго столѣтія, Мерзляковъ, удивлявшій своихъ современниковъ даромъ краснорѣчія, былъ представителемъ литературно-эстетическаго направленія, имѣвшаго ревностныхъ поборниковъ въ составившемся при университетѣ обществѣ любителей русской словесности.

„Но въ области историческихъ и нравственныхъ наукъ господствовалъ тогда у насъ грубый эмпиризмъ, въ то время, когда въ Германіи идеализмъ Канта и Фихте развивалъ законы разумнаго мышленія и возвысилъ философію на степень положительной науки.

„Для восторжествованія надъ этимъ эмпиризмомъ образуется при московскомъ университетѣ въ первой четверти XIX ст. умозрительное направленіе, въ главѣ котораго профессоръ Павловъ впервые знакомитъ своихъ слушателей съ ученіемъ Канта и Фихте, впервые раскрываетъ предъ ними законы логики и психологіи.

„Между тѣмъ, абсолютный идеализмъ Гегеля, помирившій крайности системъ Канта и Фихте, и построившій въ извѣстной „Encyklopädie der philosophischen wissenschaften"—чудную архитектонику наукъ, увлекъ за собою все умственное движеніе Германіи. Въ особенности ученіе Гегеля озарило новымъ свѣтомъ исторію и правовѣдѣніе, которыя, какъ науки, окончательно перестали быть сборомъ случайныхъ фактовъ, а представили въ развитіи народовъ и государствъ одну идею, управляющую массами чрезъ своихъ избранниковъ, идею разумной свободы, къ болѣе истинному сознанію и осуществленію которой, по волѣ промысла, стремится родъ человѣческій, въ процессѣ постепеннаго совершенствованія.

„Вотъ начала Гегелева ученія, вызвавшія московскій университетъ въ послѣдніе 20 лѣтъ къ новой дѣятельности, которая по справедливости можетъ назваться историко-юридическимъ направленіемъ.

„Корифеями этого направленія являются возвышенно благородныя личности, увлекшія за собою все молодое поколѣніе. Имена ихъ: Грановскій, Рѣдкинъ, Кавелинъ, Кудрявцевъ. Слушатели университетскихъ ихъ лекцій были студенты всѣхъ факультетовъ, на публичныя же ихъ лекціи стекалось множество лицъ обоего пола, всѣхъ званій и сословій. Наука со свѣтомъ истины, побороющимъ тму, выступила изъ стѣнъ университетскихъ аудиторій, чтобы дѣйствовать на жизнь и общественную нравственность.

„Единство науки съ жизнію вотъ задача и призваніе всѣхъ университетовъ. Они должны сознавать народныя потребности, развивать идею современности, воспитывать ни какихъ нибудь исключительно филологовъ, юристовъ, математиковъ, а полезныхъ гражданъ, которые бы въ каждой сферѣ дѣятельности являли себя достойными университетскаго образованія, наложившаго на нихъ нравственную печать, вообще людей, сочувствующихъ всему доброму и прекрасному, готовыхъ ратниковъ на полѣ истины. Университетъ да будетъ святыней истины, добра и красоты; профессоръ поборникомъ современной идеи, университетская каѳедра общественной трибуной. Извѣстное изрѣченіе знаменитаго мужа: Homo sum, humani nihil a me alienum puto, да будетъ лозунгомъ университетскаго образованія. Въ этой мысли позвольте, мм. гг. предложить вамъ тостъ за процвѣтаніе всѣхъ университетовъ."

Рѣчь эта была закончена при громкихъ изъявленіяхъ всеобщаго сочувствія и одобренія.

За тѣмъ, сказана была рѣчь г. П. Т. Китицинымъ *), бывшимъ воспитанникомъ университета св. Владиміра.

Въ заключеніе Его Превосх. С. Ѳ. Хоминскій предложилъ тостъ за здоровье распорядителей, по настоящему празднику, бывшихъ московскихъ студентовъ А. А. Ботникова, В. И. Веселовскаго и И. Ю. Добошинскаго.

Обѣдъ кончился при оживленной дружеской бесѣдѣ присутствующихъ. Еще долго веселый говоръ, смѣшивающійся съ громомъ оркестра, неумолкалъ въ залѣ. Наши почетные гости сдѣлавшіе честь намъ своимъ участіемъ, почти въ 11 часовъ разстались съ нашей семьей. Нашъ отчетъ не былъ бы полонъ, еслибы мы не упомянули о прекрасной рѣчи А. А. Ѳедоровскаго, старшаго учителя здѣшней гимназіи, прочитанной имъ уже послѣ обѣда въ кружкѣ, собравшемся около него.

*) Совѣтникъ губернскаго правленія.

Г. Ѳедоровскій сказалъ между прочимъ: „Теперь для Россіи настало отрадное, вожделенное время. Нашъ великодушный Монархъ неусыпно старается осчастливить своихъ подданныхъ; средства къ этому предприняты многочисленныя; но одно изъ нихъ самое надежное, самое дѣйствительное: народное воспитаніе, образованіе. Можемъ ли мы въ настоящее время спрашивать: кто гдѣ воспитывался, кто гдѣ учился?—Ломоносовъ, Потемкинъ, Суворовъ, Державинъ, Сперанскій, Карамзинъ, Жуковскій, Крыловъ, Мицкевичъ, Пушкинъ, Гоголь, имена, передъ которыми мы благоговѣемъ. Но гдѣ они учились? Каждому извѣстно, что не въ одномъ всѣ московскомъ университетѣ; одинъ изъ Англійскихъ образованнѣйшихъ людей, лордъ Брумъ, сказалъ: азы школьнаго учителя могущественнѣе солдатскихъ штыковъ."

„Или вотъ какъ выражается одинъ изъ поэтовъ: „Еслибы кто хотѣлъ мнѣ показать преимущества и процвѣтаніе страны, то пусть не показываетъ дворцовъ, а поведетъ меня въ училища." Какъ кстати сегодня, въ день нашего торжества, впрочемъ вовсе не преднамѣренно случилось въ Ковнѣ, два часа тому назадъ, открытіе новаго разсадника просвѣщенія—женскаго училища." *).

Въ тоже время получены были нами отвѣты на телеграммы посланные распорядителями съ поздравленіями, отъ имени лицъ, принявшихъ участіе въ торжествѣ:

Изъ Москвы:

„Благодарность 260 человѣкъ бывшихъ студентовъ, празднующихъ 12 января. Студенты."

Отъ Его С. графа С. Г. Строгонова:

„За память объ университетѣ благодарю воспитанниковъ, благодарныхъ мѣсту своего воспитанія. Графъ Сергій Строгоновъ."

*) Въ первомъ часу происходило въ Ковнѣ торжественное открытіе женскаго училища.

Въ пятницу, 15-го января, былъ въ зимнемъ дворцѣ большой обѣдъ на 350 персонъ, въ честь фельдмаршала князя Барятинскаго. Въ числѣ приглашенныхъ были всѣ находящіеся теперь въ Петербургѣ генералы сухопутной арміи. Въ концѣ обѣда Его Величество Государь Императоръ провозгласилъ тостъ фельдмаршалу князю Барятинскому и кавказской арміи.

—

Государственный совѣтъ, въ департаментѣ законовъ и въ общемъ собраніи, разсмотрѣвъ опредѣленіе общаго собранія первыхъ трехъ департаментовъ и департамента герольдіи правительствующаго сената по вопросу: съ какой суммы слѣдуетъ взимать полупроцентный, въ пользу городскихъ доходовъ сборъ, при явкѣ актовъ на составленіе торговаго товарищества, писанныхъ на извѣстную сумму, безъ означенія въ нихъ ежегодныхъ платежей, и заключеніе по сему предмету управлявшаго II-мъ отдѣленіемъ собственной Его Императорскаго Величества канцеляріи, согласно съ опредѣленіемъ сената и упомянутымъ заключеніемъ, мнѣніемъ положилъ: въ дополненіе подлежащихъ статей свода законовъ постановить: «при явкѣ актовъ на составленіе торговаго товарищества, писанныхъ на извѣстную сумму, безъ означенія въ нихъ ежегодныхъ платежей, взимается полупроцентный въ пользу городскихъ доходовъ сборъ съ суммы, въ которую актъ написанъ, а не съ десятилѣтней сложности оной». Государь Императоръ таковое мнѣніе государственнаго совѣта, Высочайше утвердить соизволилъ и повелѣлъ исполнить.

— Въ 104 N. С. В. напечатаны указы правительствующаго сената: 1) о предоставленіи министру внутреннихъ дѣлъ разрѣшать отдачу недвижимаго имѣнія и имущества Евангелическо-Лютеранскихъ церквей въ вѣчный эмфитестическій, или иной долговременный откупъ. 2) О выдачѣ свидѣтельствъ на дворянство, вмѣсто копій съ протоколовъ дворянскихъ депутатскихъ собраній. 3) О измѣненіи установленныхъ въ 1852 г. правилъ, касательно взиманія акциза съ привознаго въ Новороссійскій край вина и способа измѣренія количества онаго.

—

Высочайшій указъ, данный правительствующему сенату:

«Признавъ за благо, при быстромъ развитіи отечественной словесности и усиливающемся привозѣ иностранныхъ книгъ, дать цензурѣ болѣе-соотвѣтствующее ея потребностямъ устройство, повелѣваемъ:

1) Нынѣ существующее главное управленіе цензуры преобразовать, составивъ его, подъ предсѣдательствомъ министра народнаго просвѣщенія, изъ членовъ, назначаемыхъ по штату, утвержденному Нами сего числа, и сверхъ-того, по личному Нашему избранію.

2) При главномъ управленіи цензуры учредить отдѣльную канцелярію, по прилагаемому штату.

3) Въ санктпетербургскій и московскій цензурные котитеты опредѣлить особыхъ предсѣдателей, съ увольненіемъ отъ сей обязанности попечителей санктпетербургскаго и московскаго учебныхъ округовъ.

4) Подчинивъ главному управленію всѣ мѣстные цензурные комитеты и отдѣльныхъ цензоровъ, сосредоточить въ немъ, для окончательнаго разрѣшенія, всѣ дѣла и вопросы, до внутренней и иностранной цензуры, въ имперіи, относящіеся и возникающіе какъ въ кругу его дѣятельности, такъ и въ другихъ вѣдомствахъ.

5) Утвержденый Нами штатъ, при семъ препровождаемый, привесть въ исполненіе, съ отпускомъ потребныхъ суммъ изъ указанныхъ въ штатѣ источниковъ.

Правительствующій сенатъ не оставитъ сдѣлать по сему надлежащее распоряженіе.

—

Министерство финансовъ считаетъ нужнымъ объявить во всеобщее свѣдѣніе, что желающіе получить деньги, причитающіяся въ сдачу по билетамъ кредитныхъ установленій, предъявленныхъ къ обмѣну на государственные 5% банковые билеты, могутъ обращаться за симъ въ тѣ кредитныя установленія, коими выданы самые билеты (ст. 34 Высочайше утвержденнаго 1-го сентября 1859 г. положенія о 5% банковыхъ билетахъ).

—

Начало новаго 1860 г. ознаменовалось въ Кіевѣ въ высшей степени важнымъ событіемъ: 7 текущаго января освящено и открыто Фундуклеевское женское училище, первое въ Кіевѣ общественное учебное заведеніе, для приходящихъ дѣвицъ всѣхъ сословій.

W piątek, 15 stycznia, w pałacu zimowym był wielki obiad na 350 osób, dany dla feldmarszałka księcia Bariatyńskiego. W liczbie zaproszonych byli wszyscy, znajdujący się obecnie w Petersburgu, jenerałowie armii lądowéj. Przy końcu obiadu Najjaśniejszy Cesarz Jego Mość wniósł toast zdrowia feldmarszałka księcia Bariatyńskiego i armii kaukazkiéj.

—

Rada państwa, w departamencie praw i w ogólném zebraniu, rozpatrzywszy uchwałę ogólnego zebrania pierwszych trzech departamentów i departamentu heroldji senatu rządzącego w rzeczy zapytania: od jakiéj summy należy pobierać na rzecz dochodów miejskich pobór połprocentowy, przy objawieniu aktów tyczących się zawiązania kompanji handlowéj, pisanych na summę pewną, bez oznaczenia w nich opłat corocznych, i wniosek w tym przedmiocie zarządzającego II-m wydziałem własnéj kancellarji Jego Cesarskiej Mości, zgodnie z uchwałą senatu i rzeczonym wnioskiem, przez opinię zamierzyła: na dopełnienie właściwych artykułów zbioru praw postanowić: «Przy jawieniu aktów na zawiązanie kompanij handlowéj, pisanych na summę pewną, bez oznaczenia w nich wypłat corocznych, pobierać półprocentową na rzecz dochodów miejskich opłatę od summy, na jaką akt jest napisany, nie zaś od dziesięcioletniéj proporcji téj summy.» Cesarz Jego Mość takową opinię rady państwa, Najwyżéj utwierdzić raczył i rozkazał wykonać.

— W 104 N. gazety Senackiéj ogłoszone są ukazy Senatu Rządzącego: 1) O zostawieniu ministrowi spraw wewnętrznych prawa rozstrzygania co do oddawania nieruchomych własności funduszu kościołów ewangieliko-luterskich na wieczny emfiteutyczny lub inny czynsz długoletni. 2) O wydawaniu świadectw o szlachectwie, zamiast kopij protokółów zgromadzeń deputatów szlachty. 3) O zmianie ustanowionych w 1852 r. prawideł względem pobierania akcyzy od przywożonego do noworossyjskiego kraju wina i sposobu mierzenia jego ilości.

—

Najwyższy ukaz dany rządzącemu senatowi: Uznawszy za pożyteczne, przy szybkim rozwoju literatury ojczystéj i wzrastającym ciągle dostarczaniu ksiąg zagranicznych dać cenzurze, odpowiedniejszą jéj potrzebom organizacją, rozkazujemy:

1) Obecnie istniejący główny zarząd cenzury zreformować, ustanawiając takowy, pod prezydencją ministra narodowego oświecenia, z członków mianowanych według etatu tejże daty przez Nas utwierdzonego, i prócz tego według osobistego Naszego wyboru.

2) Przy głównym zarządzie cenzury ustanowić oddzielną kancellarję, według dołączonego etatu.

3) Do St.-Petersburgskiego i Moskiewskiego komitetów cenzury naznaczyć oddzielnych prezydujących, uwalniając od tego obowiązku kuratorów petersburgskiego i moskiewskiego naukowych okręgów.

4) Poddawszy głównemu zarządowi wszystkie miejscowe komitety cenzury i oddzielnych cenzorów, skupić w nim dla ostatecznego zdecydowania wszystkie sprawy i kwestje odnoszące się do wewnętrznéj lub zewnętrznéj cenzury, a powstające tak w granicach jego działania jak i innych zarządów.

5) Zatwierdzony przez nas etat, tu dołączony, wprowadzić w wykonanie z naznaczeniem potrzebnych summ ze zródeł wskazanych w etacie.

Senat rządzący nie omieszka uczynić stosowne w tym względzie rozporządzenie.

—

Ministerstwo skarbu poczytuje rzeczą potrzebną podać do powszechnéj wiadomości, że życzący otrzymać pieniądze, przypadające do zdania reszty z biletów ustanowień kredytowych, złożonych dla zamiany na bankowe 5% bilety państwa, mogą udawać się o to do tych ustanowień kredytowych, z których same bilety wydane zostały (art. 34 Najwyżéj utwierdzonéj 1-go września 1859 r. ustawy o bankowych biletach 5%).

—

Początek nowego 1860 roku został oznaczony w Kijowie wypadkiem nader wielkiéj wagi: dnia 7-go bież. stycznia odbyło się poświęcenie i otwarcie Funduklejowskiéj szkoły żeńskiéj— pierwszego w Kijowie publicznego naukowego zakładu dla przychodzących dziewcząt wszystkich stanów.

Мы должны еще присовокупить, что деньги, оставшіяся за необходимыми издержками, по устройству обѣда, были представлены распорядителями Его П-ву С. Ѳ. Хоминскому, для употребленія ихъ по его непосредственному назначенію. (В.)

Ковно, 16 января 1860 г.

(Сообщено).

Въ 7 N. Виленскаго Вѣстника прочли мы справедливое замѣчаніе о недостаткѣ, весьма ощутительномъ, въ нашихъ губернскихъ городахъ публичныхъ библіотекъ, оказывающихъ такое громадное содѣйствіе развитію просвѣщенія. Если взять въ соображеніе, что свободнаго времени у насъ много, а средствъ провести это время съ пользою и удовольствіемъ весьма мало, то при такихъ обстоятельствахъ публичная библіотека можетъ оказать обществу значительную услугу, въ особенности если условія для желающихъ пользоваться ею будутъ для каждаго доступны. Нѣтъ сомнѣнія, что мнѣніе наше можетъ встрѣтить противурѣчіе и противудѣйствіе, многіе скажутъ, что учрежденіе публичныхъ библіотекъ безполезно, что такая система споспѣшествованія успѣхамъ просвѣщенія устарѣла, что въ настоящее время благодаря развитію книгопечатанія и книгопромышленности въ каждомъ губернскомъ, и даже во многихъ уѣздныхъ городахъ, книготорговля имѣетъ своихъ представителей, съ богатымъ запасомъ книгъ всякаго содержанія; но хотя заключеніе подобнаго рода не совсѣмъ безъ основательно, тѣмъ не менѣе нельзя не сожалѣть, что для большинства читающей публики пріобрѣтеніе книгъ, равно какъ и условія пользоваться ими, изъ существующихъ у книгопродавцевъ библіотекъ для чтенія, весьма обременительны, не говоря уже о томъ, что составъ этихъ библіотекъ весьма бѣденъ и заключается, по большей части, въ плохомъ выборѣ пустыхъ романовъ Французской школы и не значительныхъ мѣлкихъ сочиненій.

Впрочемъ упрекъ дѣлаемый нами книгопродавцамъ въ нѣкоторой степени долженъ смягчиться, если мы подвергнемъ болѣе тщательному обслѣдованію причины высокихъ цѣнъ произведеній отечественной литературы. Книги, равно какъ и всякій товаръ въ цѣнѣ своей понижаются, или возвышаются, смотря по запросу на оныя.—Весьма естественно, что Французскія, Нѣмецкія и Англійскія книги расходясь десятками тысячь экземпляровъ въ одинъ годъ, даютъ возможность издателю не только выручить въ непродолжительномъ времени затраченный капиталъ на пріобрѣтеніе рукописи и издержки изданія, но вмѣстѣ съ тѣмъ получить значительную прибыль. Французскія и Англійскія книги читаетъ публика стараго и новаго свѣта, и не одно только привилегированное сословіе, а всѣ сословія безъ изъятія, благодаря распространенію грамотности; между тѣмъ какъ произведенія нашей отечественной литературы, расходятся только въ тѣсныхъ предѣлахъ одной части Европы и читаются меньшенствомъ населенія, слѣдовательно всѣ издержки на изданіе сочиненія, книгопродавецъ, по необходимости, долженъ разложить на малое число экземпляровъ, отъ чего и происходитъ дороговизна книгъ вызывающая справедливыя жалобы читающей публики.

Нельзя по этому не радоваться, если изложенныя затрудненія въ столь многозначущемъ вопросѣ для жителей нашихъ губернскихъ городовъ, вызываютъ сочувствіе лицъ, вліяніе которыхъ можетъ оказать важную услугу общеполезному дѣлу. На дняхъ узнали мы, что въ Гроднѣ по предложенію начальника губерніи, на сумму составленную изъ пожертвованія 1% съ получаемаго мѣстными чиновниками всѣхъ вѣдомствъ жалованья, учреждается публичная библіотека, главнымъ основаніемъ которой слѣдующія правила:

Сначала предположено выписывать газеты и другія періодическія изданія, а съ увеличеніемъ средствъ, и болѣе замѣчательныя отдѣльныя сочиненія на Русскомъ, Польскомъ, Французскомъ и Нѣмецкомъ языкахъ.

Всѣ гг. чиновники принявшіе участіе въ означенномъ пожертвованіи становятся членами библіотеки и особой платы за право пользованія книгами, не производятъ.

Для лицъ не принявшихъ участія въ пожертвованіи, годовая плата за чтеніе 6 руб. сер., мѣсячная 75 коп., за день 10 коп. сер.

Для завѣдыванія библіотекою, избираются два библіотекаря, обязанности которыхъ и всѣ другія обстоятельства опредѣлены особымъ уставомъ, которымъ они должны руководствоваться.

Лишнимъ будетъ говорить, что предложеніе начальника губерніи встрѣтило всеобщее сочувствіе. Служащіе чиновники всѣхъ вѣдомствъ, за исключеніемъ одного только, вписались въ число членовъ тѣмъ охотнѣе, что для большинства изъ нихъ, по незначительности получаемаго жалованья, нетолько пріобрѣтеніе книгъ, но и пользованіе оными было до сихъ поръ недоступно.

Желая полнаго успѣха сему полезному дѣлу къ которому приступлено въ Гроднѣ, не смотря на весьма скромныя средства, мы не сомнѣваемся, что въ будущемъ, Гродненская библіотека станетъ на прочномъ основаніи и займетъ почетное мѣсто въ числѣ библіотекъ здѣшняго края.

Хорошій примѣръ увлекателенъ, таково уже свойство человѣческой природы, подчиняющейся общимъ стремленіямъ; часто потому идея совершенно изолированная, если только заключаетъ въ себѣ начало, къ которому подходятъ общественные интерессы, развивается быстро и принимаетъ опредѣленныя формы, какъ только представится къ тому удобный случай, а случай этотъ есть ничто иное какъ примѣръ, возбужденный вопросъ, или наконецъ чье нибудь предложеніе.—Такимъ образомъ если вѣрить слухамъ, есть предположеніе и въ Вильнѣ открыть публичную библіотеку и полагать надо, что дѣло это пойдетъ здѣсь успѣшнѣе, во первыхъ потому, что уже есть нѣкоторый запасъ книгъ, хранившійся до сихъ поръ у книгопродавца Гликсберга, но нынѣ по распоряженію начальства взятый и переданный въ археологическое общество, а во вторыхъ въ здѣшнемъ музеумѣ древностей имѣется множество весьма рѣдкихъ и драгоцѣнныхъ изданій; соединивъ такимъ образомъ эти двѣ коллекціи въ одно мѣсто, образуется вдругъ библіотека изъ нѣсколькихъ тысячь томовъ; дальнѣйшее же развитіе оной будетъ зависѣть отъ мѣръ, которыя сочтутъ наиболѣе къ тому удобными, а также и отъ просвѣщеннаго содѣйствія здѣшнихъ жителей и помѣщиковъ, которымъ и знаменитый нашъ музеумъ древностей, обязанъ своимъ существованіемъ.

ИЗЪ ТРОКЪ.

27 января въ часъ по полуночи, нашему старинному городу Трокамъ угрожала опасность, о которой, можетъ быть, и не думали Богомъ хранимые мирные жители бѣдныхъ и ветхихъ домиковъ. Проѣзжающій Еврей замѣтивъ въ домѣ Каплуновскаго, начинающійся пожаръ, тотчасъ разбудилъ жителей, ударилъ въ набатъ и черезъ четверть часа городъ уже былъ на ногахъ, всѣ торопливо готовились спасать свое достояніе;—огонь дѣлалъ быстрые успѣхи. При первомъ крикѣ, пожаръ, проснулся начальникъ трокской инвалидной команды штабсъ-капитанъ Рудько, и не смотря на то, что козарма инвалидовъ находилась около версты отъ мѣста пожара, черезъ нѣсколько минутъ, по его распоряженію, сбѣжались солдаты съ рабочимъ инструментомъ и благодаря распорядительности, присутствію духа шт. к. Рудьки и энергическимъ дѣйствіямъ солдатъ, не только городъ, но и домъ Каплуновскаго былъ спасенъ отъ истребленія.

А. К... ..а.

ПУТЕШЕСТВІЕ ПО ЗАМКОВОЙ УЛИЦѢ ВЪ ВИЛЬНѢ.

(Статья Павла Кукольника).

(Продолженіе).

Въ три года послѣ того посѣтилъ эти стѣны императоръ Павелъ Петровичъ съ великими князьями Александромъ Павловичемъ и Константиномъ Павловичемъ. Ректоръ Почобутъ, въ сопровожденіи всего академическаго совѣта, встрѣтилъ августѣйшихъ посѣтителей прекрасною рѣчью на французскомъ языкѣ. Государь Императоръ былъ очень доволенъ ею; осмотрѣвъ кабинеты и обсерваторію, и разставаясь съ ректоромъ и совѣтомъ академіи онъ сказалъ: „Господа, я оставляю Васъ съ тѣми правами и „преимуществами, которыми вы пользовались „понынѣ.„ Эти права и преимущества умножены были щедротами августѣйшаго его преемника, незабвеннаго императора Александра Павловича, который въ 1803 году высочайше соизволилъ возвести академію на степень университета, а въ слѣдъ затѣмъ издалъ достопамятный актъ Высочайшаго подтвержденія. Съ тѣхъ поръ начался блистательный періодъ, въ продолженіи котораго нетолько постоянно возвышалось значеніе заведенія, но и умножалось благосостояніе самаго города.—Въ послѣдніе годы своего существованія въ одномъ университетѣ находилось болѣе 1800 студентовъ, не включая въ то число обучавшихся въ трехъ гимназіяхъ, пансіонахъ и женскихъ учебныхъ заведеніяхъ. Можно вообразить себѣ, сколько народа стекалось въ Вильно на жительство и какъ оживлялась и поддерживалась промышленность.— Заведеніе это имѣло богатѣйшія собранія учебныхъ пособій.— Передъ закрытіемъ его, минеральный кабинетъ заключалъ въ себѣ болѣе 20,000 померовъ, въ числѣ которыхъ находилось множество рѣдкостей, въ особенности нѣкоторыя по величинѣ и правильности кристалловъ; въ нумизматическомъ кабинетѣ, въ соединеніи съ собраніемъ, принадлежащимъ Кременецкому лицею, находилось болѣе 24 т. медалей и монетъ разныхъ народовъ, начиная съ отдаленнѣйшей древности до нашихъ временъ; библіотека состояла изъ 50 т. томовъ; но всего достойнѣе вниманія и всего драгоцѣннѣе для университета былъ анатомическій кабинетъ, котораго многочисленные и прекрасные препараты были произведеніями собственныхъ рукъ профессоровъ и студентовъ врачебнаго отдѣленія. Прочіе кабинеты, хотя богатствомъ не могли равняться съ вышеприведенными, во всякомъ случаѣ снабжены были полнымъ комплектомъ орудій, нужныхъ для объясненія науки. Астрономическая обсерваторія, основанная въ 1753 году Мстиславской кастеляновой княгинею Елисаветою Пузиною, и приведенная въ устройство Почобутомъ, существуетъ понынѣ и состоитъ въ вѣдомствѣ Императорской академіи наукъ. Многія каѳедры въ университетѣ занимаемы были извѣстными въ ученомъ мірѣ профессорами.—Неимѣя подъ рукою достаточныхъ письменныхъ свидѣтельствъ для полнаго объясненія этого предмета, постараемся исчислить тѣ лица, коихъ почетныя имена сохранились въ нашей и современниковъ нашихъ памяти. Кромѣ Почобута, повторяются понынѣ съ уваженіемъ имена епископовъ Стройновскаго, Нарушевича, (историка и поэта), философа и астронома Ивана Снядецкаго, поэта и богослова Ходанія, филолога Гродека, юрисипрудента Каппели, историка Ярошевича; но самое большое число ученыхъ профессоровъ въ университетѣ прославилось по врачебному отдѣленію, котораго украшеніями были Іоаннъ-Петръ и Іосифъ Франки, (отецъ и сынъ), знаменитый химикъ Андрей Снядецкій, Лобенвейнъ, Боянусъ, Герберскій и др.

Блистательнѣйшую эпоху во врачебномъ отдѣленіи составило занятіе каѳедры анатоміи и хирургіи профессоромъ Венцеславомъ Пеликаномъ.—Его глубокая ученость и необыкновенный даръ слова были причиною исполинскихъ успѣховъ его учениковъ, изъ которыхъ многіе сами въ послѣдствіи съ честію заняли профессорскія каѳедры.—Основательныя его познанія какъ врача, привлекали къ нему множество страдальцевъ, даже изъ отдаленныхъ городовъ, и многіе выводимы были имъ изъ отчаяннаго положенія.—Но всего громче свидѣтельствовали о его необыкновенныхъ дарованіяхъ хирургическія его операціи, приводившія въ изумленіе самыхъ опытныхъ и даровитыхъ людей по этой части.

Университетъ на лонѣ своемъ образовалъ множество питомцевъ, которые въ послѣдствіи поддерживали и распространяли его славу на профессорскихъ каѳедрахъ. Въ числѣ такихъ находились, по части врачебной: Николай Мяновскій, Адамъ Бѣлькѣвичъ, Михаилъ Гомолицкій, Константинъ Порцянко, Адольфъ Абихтъ, Феликсъ Римкѣвичъ, Адамъ Адамовичъ, Александръ Велькъ, Іосифъ Корженѣвскій, Іосифъ Мяновскій. По части филологическихъ знаній: Боровскій, Гриневичъ; по части точныхъ наукъ Юндзилъ, Фонбергъ; Виленскій университетъ доставилъ С. Петербургскому трехъ профессоровъ: Сенковскаго, Ивановскаго и Мухлинскаго; Харьковскому, Шагина, Криницкаго, Валицкаго и Мицкѣвича *); Московскому Сѣврука, Даниловича, Држевинскаго, Якубовича; Казанскому Ковалевскаго. — Виленскій университетъ образовалъ многихъ поэтовъ, литераторовъ и другаго рода ученыхъ, въ числѣ которыхъ громки и славны имена: Мицкѣвича, Одынца, Малиновскаго, гр. Евстафія и Константина Тышкевичей, Іосифа, Игнатія, Доминика Ходзьковъ, Корсака, Михаила Балинскаго, Кербедзя, Крашевскаго и мног. другихъ, не говоря уже о числѣ воспитанниковъ Виленскаго университета, посвятившихъ себя съ видимою пользою государственной службѣ по другимъ отраслямъ. Число эго несчетно. Русскія арміи и флотъ переполнены были врачами, окончившими курсъ въ этомъ заведеніи. Въ присутственныхъ мѣстахъ не только западныхъ, но и Велико-Россійскихъ губерній, многія мѣста заняты до сихъ поръ еще воспитанниками Виленскаго университета.

(Продолженіе впредь).

*) Родной братъ поэта Адама.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Im bardziéj sprawa włoska zbliża się do rozwiązania, tém niespokojność jéj zwolenników staje się coraz większą. Anglja i Francja zgodziły się nakoniec we wszystkiém, co je dotąd różniło. Napoleon III zezwala na wcielenie Romanji i księztw do Piemontu; lord Palmerston odstąpił od warunku bezwłócznego wyprowadzenia wojsk francuskich z półwyspu; zdaje się nawet, że połączenie Sabaudji z cesarstwem,zostawiono dobrowolnemu układowi między dworami paryskim i turyńskim. O przeszkody, jakie ze strony Austrji, Rzymu i Neapolu zajść mogą, opiekunowie sprawy włoskiéj troszczyć się nie myślą, tusząc, iż wszystko pójdzie jak najsnadniéj. Ojciec Ś-ty własnemi siłami nie wstrzyma biegu wypadków,król Obojga Sycylji, ostrzeżony wspólną notą, wręczoną mu przez lorda Elliot i p. Brennier, o niebezpieczeństwie wszelkiego wystąpienia przeciw Piemontowi, zapewne téj przestrogi usłucha; Austrja otrzymawszy przełożenie p. Thouvenel, aby odstąpiła Wenecją, lubo podług wiarogodnych wieści, z oburzeniem je odrzuciła, do walki, wbrew życzeniom najprzywiązańszych swoich poddanych, nie wystąpi. Pomoc oświadczona Ojcu ś., przez królowę hiszpańską, która po świeżém zdobyciu Tetuanu, może rozrządzać znacznem wojskiem; liczne zaciągi irlandskie dochodzące jak twierdzą, do 20,000 ludzi, nie trwożą nikogo. A więc ukazanie się na karcie Europy dwónastu milionowego królestwa włoskiego, pod berłem Wiktora Emmanuela, niepowinnoby zadziwiać; jednakże powodzenie największych przedsięwzięć ludzkich rozbija się niekiedy o niewidzialne zawady; tak i w danym razie, jeśliby, jak niektórzy przewidują,ministrowie angielscy nie znaleźli w parlamencie większości, jeśliby to prawdą było,że stronnictwo tory zasilone całym zastępem reprezentantów irlandzkich może wziąść liczebnie górę nad stronnictwem ministerjalném, wnet dotychczasowa zgoda Anglji z Francją spękać by się musiała, Austrja podniosłaby głowę i sprawa zdająca się być tak jasną, wpadłaby w dawniejszy odmęt. Ale nawet, przy utrzymaniu stéru rządu przez lorda Palmerstona, jeszcze ustalenie bytu nowego królestwa przejść musi przez ciężki ogień dyplomatycznych rokowań. Sprawiedliwy jest w téj mierze pogląd ruskiego inwalida, a wyrazy któremi myśl swoją tłumaczy są tak ważne,iż sądzimy je być godnemi powtórzenia. Dziennik rossyjski opowiedziawszy sposób w jaki Francja i Anglja działać postanowiły, mówi: „Ale czyż reszta Europy zgadza się na to postanowienie,szczególniéj zaś Austrja, która zawarła pokój zurichski zupełnie na innej osnowie.“

Choćby wojska francuzkie opuściły Włochy, opór, papieża i króla neapolitańskiego mogą wywołać ważne zatargi. Widoczna, że Pius IX nigdy dobrowolnie nie zgodzi się na wymagane od niego ustępstwa, czego jest dowodem wydana przezeń encyklika; dawniejsi książęta podobnież zaprotestują przeciw ostatecznemu ich wyzuciu z tronów. Czy dobrze, czy źle postępowali przed rozpoczęciem wojny i w ciągu jéj trwania, siła jednak rewolucji nie stanowi dotąd zasadniczego prawa narodów. Możemy stanowczo powiedzieć, że potwierdzenie podobnego prawa wymaga ogólnego przyzwolenia Europy, inaczéj bowiem będzie to tylko jednostronny układ nieobowiązujący nikogo na przyszłość. Zresztą lord John Russel, na niedawném posiedzeniu parlamentu, imieniem rządu augielskiego zaręczył, że pokoj będzie utrzymany, że Francija wojny nie pragnie, że Austrja niema zamiaru napadnienia na Sardynję, i że gabinet angielski został przez dwór sardyński upewnionym, iż ten nieda powodu do wznowienia wojny. A przecież w Rzymie i Wenecji wichrzenie ludu nie ustaje.

Stronnictwo Mazziniego znowu ukazało się na widowni. Zapewne Wenecja przepełniona jest wojskiem, i powstanie tam jest niepodobne, chociaż srogość władz miejscowych zwiększa rozjątrzenie powszechne. Lud niewiadomo dla czego w to uwierzył, że Austrja zgodzi się na sprzedaż tego kraju dla podźwignienia swojéj skarbowości. Niewiadomo skąd wzięła nowa gazeta prusska, że poseł francuzki w Wiedniu, w skutek rozkazu cesarza Napoleona, przełożył hrabiemu Rechbergowi, iż zatrzymanie Wenecji narazi Austrję na położenie pełne trudności i niebezpieczeństw, a wypadek nie może być inny, tylko taki jak z Lombardją. Niewiadoma jeszcze odpowiedź gabinetu wiedeńskiego.. Rzecz o złączeniu Sabaudji z Francją, zdaje się iż wywołała opór Anglji; Times sądzi, że Francja pewnie nie dopuści się tak haniebnego czynu, zdolnego zaćmić całą sławę jéj cesarza, który podjął się spełnienia wielkiéj idei; zaiste nie dla tego, aby zdobyć kilka pustych gór alpejskich. Dzienniki berlińskie, dotąd obojętnie a nawet przychylnie roztrząsająee pytanie wcielenia średnich Włoch do Piemontu. nagle wzburzyły się na odgłos zjednoczenia Sabaudji z Francją. Utrzymują, „że samo zjednoczenie jest małéj wagi, ale prawa do których Francja odwołuje się w tym względzie, nader są niebezpieczne. Żąda ona swoich naturalnych granic, lecz znaczenie tego słowa pamiętne jest z czasow pierwszego cesarstwa. Jeden krok tylko od Alp do Renu; i wtenczas Francja utrzymywała że Ren stanowi naturalną jéj granicę. Stąd też to pytanie zapowiada żwawą polemikę, a może i co więcéj.“

WŁOCHY.

Rzym, *30 stycznia.*

Wielka niepewność panuje co do środków wyjścia z rozpacznego położenia. Nieustające rady odbywają się w Watykanie. Kardynał San-Pietro rozumie, że należałoby starać się o dójście kongressu do skutku, przeciwnie kardynał Antonelli trzymający się polityki austrjackiéj, liczy na przypadkach nieprzewidzianych. Łudzą się też tu nadzieją pomocy neapolitańskiéj, bawarskiéj i innych mniéjszych książąt; tém czasem krąży pogłoska, że hr. Cavour przesłał notę dworowi Rzymskiemu uprzedzając, że w razie wtargnienia wójsk papieskich do Romanji, wojska piemontskie wkroczą zbrojnie do Marchji.

W rozkazie dziennym jenerała Goyon znajdują się następne wyrazy: »List cesarza pisany 31 Grudnia i ogłoszony w Monitorze dowiódł nam, z jakiém uwielbieniem i pobożném poświęceniem jest cesarz dla Ojca ś. Ten list zatém naucza nas, jak powinniśmy się zachować, nie możemy bowiem lepiéj postąpić, jak naśladować naszego cesarza. Zostawując mu politykę, którą sam kieruje, powinniśmy unikać wszystkiego, coby mogło pomnożyć jego kłopoty i trudności. Usiłowaniem przeto naszém być powinno, nietylko uchylać się od wszelkich objawów, ale nawet stanowczo je poskramiać, bo tam, gdżie się znajdują wojska francuskie, powinien panować porządek.

(*Nord*)

Turyn, *d. 30 stycznia.*

Zawiązało się tu towarzystwo mające czuwać nad pomyślnym dla sprawy włoskiéj wyborem reprezentantów; komandor Buoncompagni wezwany został na jego przewodnika. Na piérwszém posiedzeniu uchwalono, nikomu niedać głosu, któryby nie zobowiązał się uroczyście w parlamencie wotować za wcieleniem Romanji i księstw do królestwa piemontskiego. Przewidują, że parlament turyński składać się będzie ze 400 reprezentantów. Zapewne późniéj ta liczba będzie zmniejszona, gdyż na ludność 12 miljonów niełatwo znaleść 400 obywateli, którym stan majątkowy pozwoliłby przez kilka miesięcy, opuszczając własne, poświęcić się wyłącznie sprawom publicznym.

TOSKANJA.

Florencja, *27 stycznia.*

Monitor toskański ogłasza następny wyrok.

»Pod panowaniem N. Wiktora Emmanuela.

»Rząd królewsko-toskański.

»Zważywszy, że umowa zawarta d. 2› kwietnia 1851 r. między jego wysokości Leopoldem II i dworem rzymskim — z pogwałceniem prawa publicznego kościelnego toskańskiego, statecznie szanowanego więcéj niż przez sto lat bez obrazy dogmatu i zasadniczych przepisów religji katolickiéj,—prócz tego że zbywało jéj na wszelkiej mocy wewnętrznéj, jako niewniesionéj na potwierdzenie parlamentu według formalności wymaganéj przez statut, jeszcze w owym czasie nie obalony, będąc wyłącznie osobistą Leopolda II, nie mogła obowiązywać jego następców.

»Zważywszy że dwór rzymski prócz wszelkich innych powodów, nie mógł nigdy domagać się utrzymania rzeczonéj umowy r. 1851, wówczas kiedy począwszy od 27 kwietnia 1859 r. zerwał wszystkie stosunki kościelne i świeckie z rządem toskańskim, kiedy dotąd doradza biskupom unikać wszelkiego uznania rządu w nadawaniu beneficjów, kollacji królewskiéj, kiedy nakoniec uznawszy dynastję lotaryngską jako panującą dozwolił, aby reprezentant téjże dynastji dopuszczał się w Rzymie czynów rokoszowych i nieprzyjacielskich przeciw istniejącemu rządowi.

»Zważywszy że te same pobudki rozwiązania i unieważnienia umowy zawartéj 25 kwietnia 1851. są również prawomocne przeciw skutkom wynikłym z zastosowania rzeczonéj umowy.

»Postanawia:

»Artykuł 1-szy. *Ogłosić za obalone i niewykonalne:*

»a) Umowę zawartą między JW. Leopoldem II i dworem rzymskim d. 25 kwietnia 1851 i ogłoszoną 30 czerwca tegoż roku.

»b) Okolnik do biskupów tegoż dnia względem jéj wykonania.

»c) Drugi okolnik do biskupów, tegoż dnia, co do przybicia jéj na drzwiach kościelnych i t. d.

»d) Instrukcje 25 sierpnia 1851 r. względem wykonania artykułu III téj że umowy.

»e) Punkta ułożone zgodnie między cesarsko-królewskim rządem toskańskim i stolicą ś. w grudniu 1854 potwierdzone przez władzę najwyższą 11 maja 1855 r.

OBRAZKI LITEWSKIE

PRZEZ

Ignacego Chodźkę.

II.

»Ze mną się zły krewny zwadził,
»Fałszywy przyjaciel zdradził:
»Mnie czerniła potwarz podła:
»Miłość z nadzieją zawiodła!
»Sroży się los nadaremnie:
»On zawsze słabszy odemnie!

Dawna piosnka.

Udałem się więc do klasztoru; wszedłszy do przygotowanéj już zawczasu dla mnie celi, pozdrowiłem w duchu cichość i samotność, która mię ogarnęła....

Więc jestem jakby zakonnikiem! pomyślałem sobie.... I czyliż każdego tu wstępującego i zrywającego na zawsze wszelkie stosunki ze światem, tak mało to kosztuje? czyliż owszém tak łagodną i błogą napełnia spokojnością, i tak lekko a łatwo rozwiązuje ogniwa, które go z towarzystwem ludzkiém jednoczyły, że wraz z przestąpieniem progu ubogiéj celki, pozbywa się on całéj swéj przeszłości, i jakby z więzów uwolnione ręce z roskoszą i dziękczynieniem wznosi w niebiosa? Odpowiedź na to pytanie, którém sam sobie czynił, na tysiączne by się rozbiła części: a gdyby każda szczerą spowiedzią bydź mogła, prócz objawień pospolitego powodu, zapewnienia powszedniego chleba, który nie jednego do klasztoru wprowadza; spowiedź ta, pewny jestem, byłaby interesownym pamiętnikiem męczeństw albo własnych namiętności, albo prześladowań od ludzi i losu poniesionych — „Nieszczęście, powiada Chateaubriant, jest jak góra cierniem porosła, człek się kaleczy coraz boleśniéj wstępując na nią: lecz gdy już jest na szczycie, ziemia mu pod nogami, a nad nim niebiosa.“ Na tym właśnie szczycie jest wiara; kto tam uciemiężoną duszę swą uniósł, ten umknął troskom żywota, ten znalazł zachowawczy przybytek, czyli to będzie cela zakonna, czyli dusza własna tonąca w Bogu!

Takiemi myślami zajęty, przeszedłszy kilkakrotnie celę moją, otworzyłem okno; powietrze było łagodne i ciche: księżyc który mi zbliżającemu się do Zaświrza przyświecał, jeszcze nie zaszedł: z okienek klasztornych błyskały światełka migocące w pociemku, i poroztykane jak gwiazdki odjęte z mnóstwa tych, któremi rzęsiście jaśniał firmament: głuchy tylko szmer fal jeziornych, falował się także i w powietrzu, jakby szepcąc wieczorną modlitwę nad usypiającą naturą.

W tym, w bliskiéj nademną drugo-piątrowéj celi, okno się także otworzyło; i dał się słyszeć dzwięk nastrajających się skrzypiec i strón dociąganych: domyślałem się, że to taż sama może bydź ręka, która mi niedawno na organach takiego zachwycenia nabawiła: natężyłem więc słuch w nadziei nowych roskoszy, i nie omyliłem się. Po piérwszych probach rozmaitych tonów ręką wprawną, i głębszych tajemnic sztuki świadomą wykonanych; z zadziwieniem i niewymówną przyjemnością usłyszałem nótkę prostą znajoméj mi dobrze piosenki, któréj piérwszą strofę dla tego na godło tu przeznaczyłem.

»Ze mną się zły krewny zwadził,
»Fałszywy przyjaciel zdradził:
»Mnie czerniła potwarz podła,
»Miłość z nadzieją zawiodła!
»Sroży się los nadaremnie:
»On zawsze słabszy odemnie!

Po przegraniu nótki, poszły z niéj warjowania: lecz wraz poznać mogłem i utwierdziłem się w przekonaniu, w kościele przy brzmieniu organów powziętém, że grający musi być kimś innym, niżeli tylko biegłym muzykiem: że on należy do téj nielicznéj, a wybranéj rodziny ludzi, u których talent prawdziwy wynika z głębi tkliwéj duszy, i łączy się ze wszelkiemi jéj wrażeniami: u których tony są harmonją naśladowniczą ich skarg rzewnych, ich myśli szczytnych, ich wspomnień, ich nadziei, ich rozpaczy, ich cierpień!... w których ręku narzędzie muzyczne śpiewa echem ich uczuć wszelkich, i w słuchaczach także wszelkie podług swych tonów budzi uczucia.... Jakoż wnet zgadnąć mogłem, że strofka ta, musiała być głęboko w duszy jego zapisaną: lecz jeżeli on tonami wyrażał słowa, toć mi trudniéj daleko słowami opisać jego tony: skrzypce rozpowiadały przy każdym wierszu—„jak to było“ i choćby plątająca się ciągle nótka piosenki nie kleiła się do każdego z kolei wierszyka; poznałbym zaraz w srogim i chrapliwym basie, owego kłótliwego krewnego czy brata, który nieczuły na cierpienia i prożby całéj familji, wygryza się z pod ojczystéj strzechy—każda struna przebłagawszy go nadaremnie umilkła, on każdą zagłuszył... i grzmiał potém krnąbrne solo, jakby zrzęda przeprowadzający za wrota, uciekające odeń rodzeństwo.

Nastąpił hymn do przyjaźni.—O jakże słodko i wdzięcznie, jak z pełnego serca płynął on na chwałę i uwielbienie tego najpiękniéjszego uczucia! jak się mile jednoczył ze wspomnieniami młodości, w któréj się przyjaźń zawiązuje zwykle: jakże rzewnie w tych wspomnieniach odbjają się piosnki ojczyste, w gronie towarzyszy wesołym chorem śpiewane niegdyś: jaka swoboda i harmonja rozlewa się w około! Lecz czemuż ta jedna struna, tak nieskładnym kiedy nie kiedy odezwie się piskiem?.. to pomyłka.... nie wierzy zdradzie wierny przyjaciel: z jednostajném on jeszcze zaufaniem wylewa najtajemniejsze myśli swoje w duszę zarażoną już i nieszczerą; a objawiającą się coraz częściéj, coraz śmieléj i coraz bezczelniéj... nakoniec fałszywy pisk przemógł—i niespodzianie jakby wykrzyk zdradzonego przyjaciela powtórzyła się nóta: „Fałszywy przyjaciel zdradził“ gorzką i smutną skargą przeciągana; a zmieniona potém w jakiś niesforny korowod, w jakiś zamęt tonów i głosów, w którym cierpkie minory biegły zewsząd naprzeciw czystemu jednéj struny śpiewowi, walczącemu jak czyste sumienie, naprzeciw potwarzy... lecz i tu jako zawsze i wszędzie, piękne i czyste sumienie tryumfuje! a śpiew melodyjny rozwija się i unosi nad złośliwą zgrają potwarców, umilkłą i zmordowaną w walce.

Natężony słuch i dusza moja, rozumiejąca tak doskonale grającego, i licząca po słowach pieśni, natchnioną grę jego, czuwała aż się na strunach zjawi ostatni wierszyk zwrótki, którego kilka słów wystarczyć może na treść dziejów całego życia, a przynajmniéj całéj młodości człowieka; „miłość z nadzieją zawiodła“ i najtkliwsze uczucie najtkliwszemi ozwało się tony... harmonja miła i cicha, jak Eolińskiéj arfy echa; jak piéwsze drzenie młodzieńczego serca, gdy po niém urocze oko dziewicy przemknęło... lecz wnet krew żywiéj krąży, pierś się rozszerza—zrzenica się rozpromienia —duszę obejmie niezwykła rzewność i tęsknota—lub naprzemian zapał i uniesienie... i mistrz śpiewa rzewnie i tęskno, lub płomień co w nim gore, w namiętnych do głębi serca jak wrzące wyznania, jak przysięgi i zaklęcia zakochanego, w przenikających akordach, miłość swą tłómaczy... wybłaga nareście nadzieję... z jakąż roskoszą pieści on ją w swéj duszy! a ta roskosz jaką słowiczą i lubą w półwesołą, w pół marzącą piosnką spływa po strunach!... dłużéj niżeli w innych częściach swéj improwizacji podobał on sobie w rozpamiętywaniach swych nadziei, i jakby nie mogąc wyplątać się ze snów zaczarowanych, coraz się zbliżać zdawał do finału i znowu się cofał, i znowu przebiegał też same urocze tony i nóty— widać było że się upaja wspomnieniami roskoszy i najmilszych chwil swojéj przeszłości... a lęka się pogrążyć z myślą i harmonją w dalszy dramat swojego życia, jak orfeusz w piekło—lęka się własnych jęków rozpaczy... ręka mu drzeć zaczyna, i nagły sztrych po strunach, jakby się wszystkie razem zerwały i pękły. Zgrzytnął...—„Miłość z nadzieją zawiodła“—nie stało tonów na boleść!

Milczenie potém trwające chwil kilka, przerwane znowu zostało, prostém a silném i wyrazistém przegraniem nóty dwóch wierszyków, które w piosence téj kończą każdą sztrofkę.

»Sroży się los nadaremnie,
»On zawsze słabszy odemnie!

Okno długo jeszcze było otwartém, ale muzyka ustała.

(*d. c. n.*)

»Artykuł 2. Postanowienia zatém i zwyczaj prawa publicznego kościelnego toskańskiego, obowiązujące przed dniem 25 kwietnia 1851 r. przywracają się do zupełnéj mocy.

»Artykuł 3. Minister wyznań upoważniony jest do wykonania powyższego wyroku.

»Dan we Florencji 27 stycznia 1860 r.

»B. Ricasoli.
»Salvagnoli.«

Livorno. *d. 29 stycznia.*

Prezes rządu toskańskiego Ricasoli rozdał chorągwie gwardji narodowéj tego miasta, składającéj się z 1700 ludzi. Uroczystość była wspaniała, rozpoczęła się mszą ś. odśpiewaną pod otwartém niebem, cała ludność zbiegła się być jéj świadkiem: prezes Ricasoli w świetnéj mowie opowiedział obowiązki téj obywatelskiéj siły zbrojnéj, trzymając w ręku chorągiew, między innemi wyraził; Dla czegoż żądamy pokoju? Oto, aby utworzyć potężne królestwo pod jedynym królem włoskim, Wiktorem Emmanuelem, królem obranym; utworzyć królestwo mogące być jedyną rękojmią narodowości, zabespieczyć cywilizacją łącząc wszystkich Włochów w jeden naród niepodległy, szczęśliwy i wolny. A jeżeli powołani będziecie do walki, pomnijcie, że broniąc najmniéjszéj cząstki świętéj ziemi ojczystéj bronicie jéj całości; bo jedna myśl wzniosła ożywia nasze serce, pokrzepia nasze ramiona, jak jedno słońce błyszczy na bagnetach narodowych od Alp do śródziemnego morza. Dzieje zostawiły nam dwa wielkie wzory, w Anglji i Hollandji. Naśladujcie je; z piérwszą zbliża was przykład wygnania Sztuartów, z drugą łączy wspólność obowiązku walczenia z rodem habsbursk m. A teraz dumny jestem, że mogę wam wręczyć tę chorągiew, mającą was doprowadzić do celu. Ściśnijcie wasze szeregi około tego świętego godła. Pobłogosławione przez religję jaśnieje najżywszym blaskiem, podnoszącym dusze włoskie, napełniającym trwogą serca nieprzyjaciół.«

Zgromadzenie wyborów w Pawji postanowiło reprezentantem swoim na parlament jednomyślnie mianować barona Ricasoli; ten hołd oddany przez mieszkańców Lombardji prezesowi Rządu toskańskiego, jest dowodem téj jedności, jaka panuje we Włoszech środkowych.

KRÓLESTWO OBÓJGA SYCYLJI.

Poczta-Ranna ogłasza następny artykuł, o położeniu polityczném królestwa obójga Sycylji:

Rząd Jéj Kr: Mości nie jest obojętnym na stan zbyt mało zadowolający zewnętrznych i wewnętrznych interesów królestwa Obójga Sycylji. Wiem że szanowny Henryk Jerzy Eliot nasz minister pełnomocny w Neapolu, wspólnie z baronem Brenier, posłem francuskim przy tymże dworze, otrzymał polecenie zwrócić uwagę króla i ministrów na zmiany polityczne, zaszłe w tych czasach na półwyspie włoskim, zmiany, które koniecznie muszą w przyszłości wpłynąć na królestwo, nad którémi Franciszek II rozpoczął tak niepopularne panowanie.

Nie mamy jednak wielkiéj nadziei, aby dobre chęci Anglji i Francji miały pomyślniejszy skutek, niż ich rady przyjacielskie w poprzedzających okolicznościach. Nie sądzimy, aby ucieczka książąt Włoch środkowych, i coraz wzrastająca na całym półwyspie popularność Piémontu, mógły wywrzeć w Neapolu wpływ na monarchę, który wstąpił na tron nieuczyniwszy żadnego aktu pojednania, i zdaje się być gotowym do przedłużenia, względem poddanych swoich systematu ojca Ferdynanda II; który to systemat zmuszał przeszłego króla do zamknięcia się, w ostatnich latach, w porcie prowincjonalnego miasteczka Gaety.

Franciszek II. zdaje się nie zwracać uwagi na zmiany zaszłe w położeniu Włoch, od bitwy pod Solferino; zdaje się nie widzieć, że między nim i armją austrjacką znajduje się 50,000 wojsk francuskich, oraz siły narodowe Piemontu i Włoch środkowych.

Wiadomości nadchodzące do nas z Neapolu, poświadczają tylko o zaślepieniu uporczywém młodego króla i otaczajacych go osób, wobec proroczych upomnień, tak widocznie wynikających z postępu wypadków.

Jenerał Filangieri, w którym przy objęciu ministerstwa wielkie nadzieje pokładali neapolitańczycy, oraz ambassadorowie Francji i Anglji w Neapolu, zawiódł wszelkie oczekiwania. Nie zdołał on doradzić królowi ogłoszenia najmniejszego dekretu, niosącego ulgę poddanym, ani zmienić fatalny systemat polityki Ferdynanda II. Przeciwnie policja w Neapolu jest w téj chwili czynniejszą w prześladowaniu mieszkańców, niż kiedykolwiek. Więzienia zaludniają się jak i dawniej, ofiarami nieznającemi nawet zbrodni, o którą są obwinione. Jest to perjód terroryzmu, wyrównywający najsmutniejszym chwilom z przeszłego panowania, W sferze dworskiéj rozprawiają jednak z niepokojem o Piemoncie i Napoleonie III.

Anglję starają się ugłaskać grzecznemi słówkami, ponieważ przewidują możliwość wypadków, które zmuszą Franciszka II. do wezwania pomocy rządu Angielskiego, dla zabezpieczenia niepodległości królestwa Obójga Sycylji.

Lecz obawiamy się, że te stosunki nie zdołają skłonić króla do rządzenia po chrześcijańsku, do starania się o dobro swoich poddanych; chociaż to właśnie Anglji, Burbonowie neapolitańscy winni swój tron. Nie więcéj znajdzie w Anglji rzeczywistej sympatji rodzina królewsko-neapolitańska jak książęce domy Toskanji, Parmy i Modeny.

Jeśliby królestwo neapolitańskie wstrząśnione zostało przez rewolucję, lub uległo najściu sił narodowych włoskich, losem króla byłaby haniebna ucieczka z państwa; chybaby Austrja nanowo chciała wstąpić w szranki. Może on liczyć tylko na legjon cudzoziemski od 3-ch do 4000 ludzi, złożony z resztek dawnych wójsk szwajcarskich, i kilkuset przybłędów zwerbowanych w Tryescie, lub gdzieindziej. Wojska krajowe nie dostoją pola armji narodowéj, i według wszelkiego prawdopodobieństwa, uciekną bez wystrzału. Rząd neapolitański zniknie w jedną dobę, jeżeli siły Włoch środkowych przekroczą granicę. Ujrzymy powtórzenie scen towarzyszących obaleniu rządu wielkiego księcia Toskanji. Tylko w jednym Neapolu wierzą w trwałość despotyzmu neapolitańskiego.

FRANCJA.

Paryż, *d. 31 stycznia.*

Wyprawiono spółcześnie z Paryża i Londynu rozkazy do posłow angielskiego i francuzkiego przy dworze turyńskim, aby oświadczyli temuż dworowi: że wcielenie Włoch środkowych do królestwa piemontskiego uznaném jest za najlepszy, a nawet jedyny środek rozwiązania sprawy włoskiéj, i najzupełniej przyzwalają na doprowadzenie go do skutku. Z początku zachodziła niejaka różnica między dwóma gabinetami: francuzki domagał się, aby wcielenie uchwalone było przez głosowanie powszechne, angielski przeciwnie rozumiał, iż dosyć będzie, kiedy wybrani na zwyczajnych zgromadzeniach wyborczych reprezentanci wolę narodu objawią, lecz i w tym względzie gabinety porozumiały się z sobą, i cesarz Napoleon odstąpił od swego żądania.

d. 2 Lutego.

W rzeczy przyłączenia Sabaudji do Francji dziennik »Patrie« odzywa się następnie:

»Otrzymujemy z Sabaudji wiadomości, zasługujące na uwagę. Część ludności tego kraju oświadczyła w dniu 29 pazdziernika w Chambery niechęć złączenia się z Francją, wszakże ten krok nie jest wyrazem życzeń ludności, ale skutkiem planu, aby omylić opinję powszechną. Listy otrzymane przez nas z różnych stron donoszą, że podobneż objawy miały powtórzyć się po wielu miejscowościach, że emissarjusze przebiegali Sabaudję, Maurienne, Tarantaizę, Annecy, Genewskie, Chablais, Faucigny, Nizzę, Onelję, i San Remo, dla wywołania podobnychże demonstracji. Zgodność tych listow nie dozwala nam wątpić o istnieniu wspomnianych zabiegów; władze miejscowe najusilniéj do nich zachęcały; przeciwnie usiłowały przytłumić jednomyślne prawie życzenia ludu, pragnącego połączyć się z Francją. Spodziewać się jednak należy, że rozkazy rządu piemontskiego położą temu koniec, i że wolno będzie bez przeszkody ludności wynurzyć swoją wolę, oraz, że ta swoboda zdania, jaka jest zostawiona mieszkańcom księstw we Włoszech środkowych, nie będzie odmówioną mieszkańcom Sabaudji; wola więc ludu rozstrzygnie własną jego przyszłość. To pewna, że liczne deputacje przybywają do Paryża z oświadczeniem gotowości przejścia Sabaudji pod panowanie Francji«.

Utrzymują, że rada związkowa szwajcarska udała się do lorda Cowley z żądaniem, aby obwody w Chablais i Faucigny, których neutralność była zawarowaną traktatem 1815 r., w razie przejścia Sabaudji pod panowanie Francji, zostały albo wcielone do Szwajcarji, albo, żeby ich neutralność nanowo była zagwarantowana.

d. 4 Lutego.

Minister spraw zagranicznych p. Thouvenel w depeszy z 31 Stycznia, przesłanéj posłowi francuzkiemu w Wiedniu margrabi de Moustier wyraził, że wszelkie usiłowania cesarza Napoleona o przywrócenie arcyksiążąt, rozbiły się o stanowczy opór dawnych ich poddanych i, że jedyny sposób załatwienia sprawy włoskiéj i zapewnienia pokoju, zależy na wcieleniu Włoch środkowych do Piemontu. Anglja stanowczo tego wymaga, jak równie, aby Austrja wprowadziła w Wenecji odpowiednie duchowi czasu reformy. Nadto Anglja dopominała się u cesarza Napoleona wyprowadzenia wojsk z Rzymu i Lombardji, na co, co do Lombardji, rząd francuzki oświadczył gotowość, jeśli Piemont tego zażąda, co się zaś ściąga do załogi rzymskiéj, cesarz zastrzegł sobie prawo postąpienia w téj mierze stosownie do okoliczności. Nakoniec utworzenie silnego królestwa włoskiego zmusza Francję domagać się ustępstwa Sabaudji i Nizzy, Anglja zaś przychylając się do projektu połączenia Sabaudji z Francją, jeżeli ludność téj piérwszéj na to oświadczy swą zgodę; co do Nizzy rozumie, że ta pozostać powinna przy Włoszech i rzeka Var, jak dotąd rozgraniczać obadwa państwa. Kopją rzeczonéj depeszy udzielono hrabiemu Rechberg; jeśliby gabinet Austrjacki nie chciał przychylić się do propozycji gabinetu angielskiego, cesarz Napoleon pokłada nadzieję w głębokiéj mądrości cesarza Franciszka Józefa, iż ten nie zechce stawić żadnych przeszkód do wykonania jedynego planu urządzenia Włoch i utrzymania pokoju Europy. Kopje téj depeszy przesłane zostały posłom francuzkim, przy dworach petersburskim i berlińskim. (*Nord.*)

Paryż, *3 Lutego.*

Dziennik Constitutionel, w obronie zasady, iż wyzucie Papieża z władzy świeckiéj, w niczém nie ubliży pełności jego władzy duchownéj, umieścił własnoręczny list pasterski ks. Rousseau biskupa orleańskiego, wydany w r. 1810 z powodu dekretu cesarza Napoleona I, mocą którego całe państwo kościelne uległo sekularyzacji. Ks. Rousseau, był naprzód kaznodzieją zwyczajnym króla Ludwika XVI. Odmówiwszy przysięgi na konstytucję świecką, uchwaloną przez zgromadzenie prawodawcze dla duchowieństwa, emigrował, i wrócił do kraju wtenczas dopiéro, kiedy konkordat ustalił prawne stanowisko francuzkiego kościoła.—Otoż są słowa wspomnianéj odezwy pastérskiéj:

»Uchwała senatu dnia 17 lutego 1810 r. jest jedném z tych wielkich zdarzeń, które Bóg przygotowuje w tajemnicy rad swoich, i które dopuszcza w swojéj mądrości, nie dozwalając nikomu przywłaszczać sobie prawa, badania jego wyrokow«. Wielbić je, poddawać się im z pokorą, jest obowiązkiem chrześcjan, a szczególnie duchowieństwa; àle stan biskupi wkłada na nich oddzielną jeszcze powinność, a mianowicie odwracać nadużycia, które ciemnota, fanatyzm, albo zła wiara mogłyby wywołać, z powodu zmiany zaszłéj w politycznėm stanowisku papieża. Ojciec Ś. przestając być panującym-doczesnym, jest zawsze głową kościoła katolickiego-apostolskiego-rzymskiego, zawsze nim rządzi w duchu miłości i pokoju, stosownie do śś. kanonów, uchwalonych na soborach powszechnych. Cesarz pośpieszył z oddaniem uroczystego hołdu téj prawdzie: oświadczył najotwarciéj i najdowodniéj, że urodził się na łonie kościoła, jest jego najstarszym synem i w nim żyć pragnie. Jest więc rzeczą prawdziwą i niezaprzeczoną, że Pius VII zachowuje w nienadwerężonéj całości i rozciągłości pełność duchowną, jedyną, jaką Zbawiciel świata nadał władzy S. Piotra, i jaką wiek po wieku, każdy z jego następców bez najmniejszéj przerwy przekazywał aż do dni naszych.

Odjęcie przeto panowania swieckiego papieżowi, panowania, które nietylko nie jest nierozdzielném od władzy duchownéj, ale nawet niema naturalnego z nią stosunku; nie wprowadza w kościele, założonym przez Jezusa Chrystusa, żadnych zmian, w wiecznéj trwałości prawd religijnych, starodawném zachowaniu dogmatów, a nawet w wykonywaniu kościelnéj karności. Przekonać się o rzeczywistości téj nauki można, odczytując wspaniały wstęp do historji kościelnéj ks. Fleury, w którém najdowodniéj okazano, że więcéj niż przez 800 lat Stolica ś. istniała, nim osiągnęła panowanie swieckie. I że ten długi okres czasu, uświetniony w rocznikach kościoła, przez pewien rodzaj dziedzictwa cnoty, wyniesionéj na najwyższy stopień szczytności, przez szereg najmędrszych urządzeń, przez wyroki pełne natchnienia boskiego, i częstokroć przez bohaterstwo ofiar dla wiary, dziś jeszcze sławiony, jest pod nazwą najpiękniejszego czasu kościoła. Chcieć utrzymywać, że niezależność duchowna papieża, jest ściśle połączoną z dawną jego władzą swiecką, doprowadziłoby do wniosku, że dopóty papieże nie sprawowali w zupełnéj swobodzie swojego najwyższego urzędu duchownego, dopóki nie osiągnęli panowania świeckiego ze szczodrobliwości Pepina, Karola W., hrabiny Matyldy i innych książąt. Takie twierdzenie nietylko zachwiałoby zasady religji, lecz byłoby wbrew przeciwne dziejowéj prawdzie. Papież obcy wstrząśnieniom politycznym, wolny od wszelkiego w nich udziału, ód walki z nieubłaganą koleją zdarzeń, mogących niekiedy go narazić na sprzeczność, między sumieniem najwyższego kapłana i obowiązkami panującego, wciągnąć bezwiednie lub mimowolnie w konieczność obrony lub zaczepki, uległości lub oporu, z którychby może przyszło mu usprawiedliwiać się, już to pod względem polityki, już pod względem religji, będzie tysiąckroć wolniejszym do spełnienia z prawdziwie apostolską godnością świętego posłannictwa swojego z rąk bozkich otrzymanego, i z którego nie winien sprawiać się przed nikim, tylko przed zgromadzonym kościołem. I dla tego to papieże najbardziéj wielbieni z pobożności, najbardziéj sławieni z głębokiéj nauki, mądrze-oględni, po ojcowsku-nieskwapliwi, ilekroć widzieli się zmuszonymi używać klątwy, władzy czysto duchownéj, nie używali jéj nigdy w sprawach świeckich lub politycznych, a tém mniéj jeszcze przez zemstę za utratę posiadłości doczesnych. Jakoż ś. Augustyn twierdził, że klątwa nie powinna dosięgać panujących. Kościoł francuzki w znanéj deklaracji dnia 19 Marca 1682 r. tegoż samego był zdania.

Święte jego swobody wsparte świadectwem Bossueta, nie mogą być poniżone do rzędu twierdzeń szkolnych, które wolno przyjąć lub odrzucić, ale będąc podstawą nauki kościoła galikańskiego, nauki przyjętéj przez wszystkich biskupów, mającéj powagę wyroków narodowego Synodu, zasługują, aby wszyscy Francuzi ulegali im z bezwarunkowém posłuszeństwem. Wierność téj nauce utrwali się jeszcze przez pamięć jéj zgodności z ewangelją, z prawidłami kościoła, ze słowami ojców śś. i z postępowaniem papieżów, którzy byli prawdziwym zaszczytem Stolicy świętego Piotra. Biskupi francuzcy statecznie bronili praw swoich królów, nazywając ich z Tertuljanem »drugim z porządku majestatem na ziemi» a jednak ciż biskupi połączeni byli ze Stolicą ś. najściślejszemi węzłami, ogniwami najświętszemi; jedność głęboką religijną, umieją oni godzić z pierwotnémi prawami episkopatu, prawami, wypływającémi z ich poświęcenia, i które trwają w całéj swojéj mocy, tak jak wyszły z rąk apostolskich.

A więc od podnóża tronu Napoleona, w którym uznają następcę cesarzów, posłuszni słowom Chrystusa »oddajcie Bogu co boskiego« pójdą przed tron Piusa VII, uznają w nim następcę książęcia apostołów i w nieprzerwaném dziedzictwie posiadacza całéj jego władzy duchownéj. (*Nord*)

ANGLJA.

Londyn, *d. 2 lutego.*

Posiedzenie izby niższéj. Pan Disraeli ponawia żądanie złożenia pism ściągających się do ustępstwa przez Piemont Sabaudji i Nizzy cesarstwu francuzkiemu. Lord John Russel: po pilném rozstrząśnieniu przedmiotu znalazłem niewłaściwém złożyć pisma urzędowe w sprawie, o któréj wspomina p. Disraeli, wymienię jednak treść rzeczonych papierów.

W lipcu r. z. p. Harris pisał do hr. Walewskiego w rzeczy przypisywanego Francji zamiaru przyłączenia Sabaudji i Nizzy, otrzymał odpowiedź zupełnie zadawalającą, z upewnieniem, że podobny zamiar nie istnieje w myśli cesarza Francuzów. Wnet rząd angielski oświadczył gabinetowi francuzkiemu, że ta odpowiedź ucieszyła go w najwyższym stopniu. P. Wise wnosi, aby izba wyznaczała co rok kommissję niezależną dla roztrząśnienia wydatków na służbę rządową, twierdząc, iż te wydatki są ogromne, mianowicie w wydziale lasów i ziem skarbowych. P. Laing, sekretarz podskarbstwa, zbija ten wniosek, i dowodzi, że znaczne oszczędności wprowadzone już zostały w tym względzie; nie sądzi też, żeby kommisja doradzana przez p. Wise przyniosła jakąkolwiek korzyść. P. Banter popiera wniosek i żałuje, że sekretarz podskarbstwa sprzeciwia się naznaczeniu kommitetu, którego sam czuje potrzebę. P. Gladstone, kanclerz szachownicy, przyznaje, że służba publiczna w Anglji jest nader szczodrobliwie wynagradzaną. Ale że to trwa od dawnego bardzo czasu i byłoby niezmiernie trudno wprowadzić reformę radykalną, zwłaszcza w pojedyńczéj jakiéj gałęzi. Wszakże przy złożeniu budżetu w następny poniedziałek, p. Gladstone przyrzekł dowieść, że cząstkowe reformy w tym przedmiocie już są dokonane, i że na przyszłość rząd będzie miał na baczności zmniejszenie rozchodów. Największe są one dotąd w wydziale oświecenia narodowego, będące właśnie przedmiotem urzędowych badań. Dopóki więc wypadek ich jest niewiadomy, niepodobna przystąpić do jakichkolwiek ograniczeń. P. Bright oświadcza, iż głosować będzie za wnioskiem p. Wise, podobnież i Sir H. Willougby. Po czém izba przystępuje do głosowania; wniosek przyjęty większością 121 przeciw 93 głosom.

Posiedzenie z d. 3 lutego.

P. Maghire zwraca uwagę na korrespondencją umieszczoną w dzienniku Times pod dniem 24 stycznia. Podług zawartych w niéj wiadomości p. Drummond Hay, konsul angielski w Tangerze miał dopuścić się różnych postępków przeciwnych neutralności, jaką wielka Brytanja zachowaćby powinna w wojnie hiszpańsko-marokańskiéj. Jeżeli te zarzuty są prawdziwe, należałoby natychmiast odwołać obwinionego konsula. P. Liddel broni pana Hay, który czynił starania u cesarza marokańskiego, aby ocalić życie jeńców. P. Kinglake zapytuje ministra spraw zagranicznych, czy otrzymał jaką pewną wiadomość o uzbrojeniach lądowych i morskich przedsiębranych przez cesarza Francuzów. Uzbrojenia te mają być tak potężne, iż na wiosnę będzie 600,000 ludzi pod bronią, prócz groźnéj marynarki. Półkownik

Knox chce wiedzieć, czy traktat handlowy z Francją jest już ratyfikowany, i czy przed poniedziałkiem złożony będzie izbie. Lord John Russel odpowiada; że p. Drummond Hay jest gentlemanem najszlachetniejszego sposobu myślenia, znającym doskonale swoje obowiązki, i niezdolnym przeciw nim wykroczyć. Upoważniony był przez rząd dołożyć wszelkiéj usilności o utrzymanie pokoju, i w tym duchu pracował. Od rozpoczęcia wojny zachował najściślejszą neutralność, korespondent więc dziennika Times wprowadzony został w błąd w obozie hiszpańskim.—Co się tyczy zapytania p. Kinglake, winienem oświadczyć, że Anglja ma w Paryżu posła bardzo zdolnego, tudzież ajenta wojskowego przy ambasadzie, lecz żaden z nich nie uwiadomił o nadzwyczajnych przygotowaniach wojennych, i sądzę że wieść o 600,000 zbrojnych gotowych do wystąpienia na wojnę, jest bezzasadną. Bo nie wierzę, aby Francja lub Austrja miały ochotę odnowić wojnę, chociaż to ostatnie mocarstwo nie chce zgodzić się na obecny stan rzeczy we Włoszech. Wprawdzie Francja uczyniła wielkie uzbrojenia morskie, ale nie widzę, aby to miało obudzać zawiści Anglji.—Ratyfikacje traktatu zapewne będą wymienione jutro; traktat zaś zostanie ogłoszony w poniedziałek. Lord Cowley i Sir Cobden upoważnieni są do rokowania.

Londyn *4 Lutego.*

Morning Post twierdzi, że umowa w Villafranca i traktat zurichski najzupełniéj straciły swą siłę. Zastrzeżenia w nich umieszczone co do powrotu książąt, co do związku włoskiego i prezydencji w nim papieskiéj niemają już żadnego znaczenia. Anglja działając w duchu narodowéj polityki, utrzymała zasadę nieinterwencji i nie obrażając cesarza Franciszka Józefa zawarowała Włochom prawo ostatecznego wyrokowania w swéj sprawie; aby zaś oddalić wszelki zarzut przymusu, nowe wolne wybory poruczą reprezentantom prawo wcielenia ich krajów do Piemontu. Spodziewamy się że podwojny wpływ, głosu ludów i dyplomacji, skłoni Austrję do postąpienia względem Wenecji tak samo, jak postąpiła z Lombardją. (*Nord*).

AUSTRYA.

Wiedeń *d. 3 lutego.*

Ważne tu przygotowują się zmiany; arcyksiąże Rajneri prezes rady państwa występuje jak otwarty przeciwnik ministerstwa hr. Rechberga i Gołuchowskiego. Ks. Windischgraetz podobnież potępia drogę, któréj trzymano się dotąd: żywioł ludowy, któremu w urządzeniu gmin chciano dać przewagę, poczytywany jest za niebezpieczny przez silne dotąd w Austrji stronnictwo arystokratyczne. Na polu polityki zarzucają ministrom opieszałość i nieprzebaczone błędy; nota przesłana przez p. Touvenel przyjęta została z najwyższém oburzeniem na złą wiarę gabinetu francuzkiego; sam cesarz zdaje się być przekonanym, że nowa wojna jest nieuchronną, a lubo pogłoskom o niéj urzędowie zaprzeczają, jednak uzbrajanie twierdz czworoboku, ściąganie pod chorągwie urlopowanych, obostrzenie wszelkich środkow poskramiających w kraju weneckim, dochodzące aż do okrucieństwa, zdają się wróżyć, że Austrja raz jeszcze chce doświadczyć doli oręża. Wszakże całe postępowanie nosi na sobie znamię chwiania się i niepewności. Z jednéj strony rząd sroży się przeciw pojedyńczym objawom oporu, z drugiéj, zdaje się chcicć głaskać uczucie dumy narodowéj Węgrów i Słowian, przez rozwiązanie Banatu i wcielenie znowu do Węgier Serbów i Kroatów. Cesarz dotąd ufa, że hr. Rechberg podoła niesłychanym trudnościom położenia, chyba nowa klęska solferyńska wyprowadzi go z błędu. Aby zamknąć tę przepaść zguby, nad którą cesarstwo stoi przez wyrzeczenie się Wenecji, na to braknie rządowi odwagi; tymczasem krok ten powitany byłby z radością przez kraje niemieckie państwa austrjackiego.

PRUSSY.

Berlin, *d. 28 stycznia.*

Posiedzenie sejmowe.

6-te Posiedzenie izby poselskiéj. Prezes Simson otworzył posiedzenie wnet po 1. g. z południa. Za stołem ministrów obecny prawie cały gabinet. Odczytano urzędowe pismo ministra spraw wewnętrznych uwiadamiające, iż rząd postanowił wybudować nowy gmach sejmowy.

Minister handlu v. Heydt wnosi projekt do prawa o uchylenie od najdawniejszych czasów pobieranych w zarządzie górniczym opłat sportula zwanych, wynoszących około 20,000 talarów, ale których pobór nierównie więcéj kosztował. Projekt ten odesłano do rozpatrzenia właściwéj kommisji.

Tenże minister wnosi projekt do prawa, o rękojmi pierwszeństwa procentów dla pożyczki na drogę żelazną Rhein-Rahe. Wypadki wojenne spowodowały odkład na późniéj tego projektu w izbie panów. Wyznaczono tylko ½ miljona talarów, dla utrzymania w całości rozpoczętéj budowli i opłaty wyrobników. Co podało możność układu z wierzycielami o zwłokę do Maja r. b. Summa potrzebna na ukończenie téj drogi, wynosi 6 miljonów talarów. Po przywróceniu pokoju wznowiono roboty, i przestrzeń od Binger-brueck do Oberstein już jest gotową. Projekt odesłano do kommitsji dróg żelaznych. Następnie rozpoczęły się rozprawy o składzie kommissji, mającéj roztrząsnąć projekt do prawa względem ustanowienia obwodów wyborczych; między innymi posłowie Bętkowski i hr. Cieszkowski nastawali na konieczność wprowadzenia do kommissji członków, którzyby przestrzegali sprawiedliwego oznaczenia miejsc obwodowych dla ludności polskiéj, wszakże tak zwana frakcja polska została przegłosowaną. Kommissja prożb zdała sprawę o 15 petycjach; lecz izba, prócz jednéj z nich, odesłanéj na uwagę rządu, przeszła do porządku dziennego.

d. 31 stycznia.

4-te Posiedzenie izby panów. Prezes książe Hohenlohe otwiera posiedzenie o g. 12 ¼. Za stołem ministrów książe Hohenzollern z sześciu swoich kolegów.

Przy obradach nad wspólnoscią majątku małżonków w Westfalji, kommisarzem rządowym jest tajny radca sprawiedliwości Herbruch. Kommisja z małemi i obojętnemi zmianami radzi przyjęcie w zupełności projektu rządowego. Wielu z członków izby czynią wniesienia do zmian niektórych rozporządzeń prawa. Hrabia Westfalen żąda, aby prowincja westfalska, gdzie prawo posagowe istnieje, stanowiła wyjątek od prawa ogólnego. Kommisja uważa, że prawo posagowe dłużéj utrzymać się nie może, że nawet w Wesfalji spólność majątku małżonków po większéj części jest przyjęta; najwłaściwiéj zatém będzie projekt rządowy uchwalić. Przystąpiono do ogólnéj rozprawy nad projektem. Dr. v. Zander rozumie, iż przyjęcie projektu jest nieuchronne, że poprawa wnoszona przez hr. Westfalen choćby w izbie panów potwierdzenie znalazła, będzie odrzucona przez izbę niższą, w któréj prawo przeszło. Bez wzajemnych ustępstw dla siebie obudwu izb, prawodawcze ich prace będą bezskuteczne, i dla tego Dr. v. Zander głosuje przeciw poprawie hr. Westfalen.

Dr. v. Daniels oświadcza, iż jest przeciwnym projektowi do prawa, ponieważ nie widzi konieczności, aby jednostajność praw była w całém państwie obowiązującą; nadto spólność majątku małżonków doprowadza do tego, że często po śmierci jednego z rodziców, majątek ojca lub matki nie dostaje się dzieciom, ale przechodzi na ojczyma lub macochę. Z tego więc i innych obszerniéj wyłożonych powodów, Dr. v. Daniels jest za odrzuceniem projektu.

Hrabia Rittberg przekonany przeciwnie, że prawo ogólnie cały kraj obowiązujące jest pożądane, głosuje przeciw wniesionym poprawom.

Hr. v. Vosz-Buch popiera poprawę hrabiego Westfalen. P. Offenberg radzi bezwarunkowe przyjęcie projektu. Hr. Itzenplitz trzyma się hrabiego Westfalen i nie podziela obawy Dra. v. Zander co do nieprzyjęcia jego poprawy przez izbę niższą.

Hasselbach głosuje z rządem. Minister sprawiedliwości Simson oświadcza, iż projekt do prawa wypracowany został ze względem na ocalenie majątku dziecinnego, że uchylenie wyjątkowego stanu prawodawstwa w Westfalji jest życzone przez całą tę prowincję, że niema zatém żadnego powodu do popraw, któreby cały projekt do prawa zmieniły.

Hr. Arnim v. Boytzenburg oświadcza, że uczucie wewnętrznéj sprawiedliwości niepozwala mu przyjąć prawa, podług którego, syn może być wyzutym z ojcowizny przechodzącéj na własność matki.

Po przystąpieniu do głosowania porządku hr. Westfalen większością 57-miu przeciw 29-ciu głosom, została przyjętą.

d. 1 Lutego.

5-te Posiedzenie izby panów, zajęte było wyłącznie rozprawami nad projektem o spólności majątku małżonków. §§ 2 do 21 zostały w zupełności przyjęte. § 21. uległ odmianie stosownéj do przyjętéj poprawy hrabiego Westfalen. Posiedzenie odroczono do 10 Lutego.

7-me Posiedzenie izby poselskiéj. Prezes Simson otwiera posiedzenie. Wybrani kommisarze do roztrząsania projektu o obwodach wyborczych. Wymienione są osoby ze wszystkich prowincji, mające wéjść do składu kommisji. Z W. ks. poznańskiego wyznaczeni Hiller, Morawski i Puttkammer. Kommissja prośb złożyła sprawozdanie z odesłanych do siebie petycji, między innemi zwróciła uwagę izby skarga gospodarza wiejskiego Hoberga z Valldorf na pastora Kuhlo, który nie dopuścił go być kmotrem, i oddalił od sakramentu stołu pańskiego za to, że podczas nabożeństwa odprawianego przez rzeczonego pastora, śmiał się w kościele. Kommisja na sasadzie konstytucji, nie dozwalającéj izbie wdawać się w rozbiór spraw kościelnych, wniosła, aby przejść od porządku dziennego.

To dało powód do żwawéj dyskussji, a mianowicie, że Hoberg niemogąc otrzymać sprawiedliwości w konsystorzu, gdzie stawił swiadków, że w kościele wcale się nie śmiał, ale w zebraniu kilkunastu osób pozwolił sobie niektórych uwag nad sposobem odmawiania modlitw przez pastora, który w dziwacznéj deklamacji i łamanych spadkach głosu, też modlitwy nieodmawia ale odśpiewuje, za co Hoberga z kościoła wypędził i od uczestnictwa sakramentów oddalił, udał się zatém ze skargą do sądu; gdy zaś i sąd odpowiedział, że przyjąć skargi jego nie może, nic mu nie pozostało, jak prosić o opiekę nad sobą izby. Wszyscy mówcy, zabierający głos na posiedzeniu, uznali wielki niedostatek prawa, iż w podobnych razach skrzywdzonych zasłonić nie może, że właśnie z tego powodu cierpi wolność ewangelicznego wyznania, ponieważ arbitralności pastorów nie poskramia. Gdy poseł Mathis, między innemi pobudkami przytoczył, że izba, w któréj zasiadają katolicy, w podobnego rodzaju sprawach wyrokować nie może, bo cóżby na to powiedzieli ciż katolicy, gdyby podobna skarga, na którego z ich duchownych zaniesioną do izby była? Poseł Berg oświadczył, że nie potrzebuje sobie mówca głowy nad tem łamać, i raczéj czekać powinien, nim co podobnego zdarzy się w kościele katolickim. Następnie zabrał głos minister wyznań Bethmann Hollwey donosząc, że już wygotowany został projekt do prawa o urządzeniu odpowiednéj w tym względzie karności kościelnéj. Doniesienie to izba z oklaskami przyjęła; lecz w rzeczy skargi Hoberga zgodnie z wnioskiem kommisji prośb, przeszła do porządku dziennego. Inna skarga zaniesiona do izby na landrata v. d. Horst, o nadużycie wpływu, który mu posiadany urząd w obwodzie jego zapewnia, i zmuszanie przez pogróżki, zwłaszcza ludzi niższego stanu, do wotowania na kandydatów przezeń protegowanych, wywołało wielkie oburzenie w izbie, która, według słów posła Buschmana, powinna czuwać nad wolnością wyborów. (oklaski). Minister hr. Schwerin oświadczył. iż nakazał sprawdzenie wyrażonych w prośbie nadużyć, i przekonał się, że największa ich część jest bezzasadną. Rozprawa została zamkniętą; doradzany przez kommisję porządek dzienny przyjęty. Następnie roztrząsano sprawozdanie kommisji prośb o wielu skargach mniejszéj wagi, po czém izba przeszła do porządku dziennego; posiedzenie odroczono do 6 Lutego. (*Pr. Ztg*).

ZIEMIE SŁAWIAŃSKIE.

Czarnogòrze. Cetynia 27 grudnia.

Doniosłem już wam o ukończeniu prac europejskiéj kommisji, dla rozgraniczenia naszego księstwa od Turcji. Wypadek już nam wiadomy i możemy dokładniéj ocenić położenie Czarnogórza, w jakiém je to rozgraniczenie umieściło. Naród nasz przez wiele wieków bronił swéj niepodległości od Turków, którzy ujarzmili wszystkie plemiona okoliczne, i niepodległość tę nienaruszenie zachował aż do téj pory; swoboda jednak narodu nie była jawnie określoną, nie miała żadnéj podstawy utwierdzonéj prawem. Czarnogórzanie byli wolni i niepodlegli, ale granice ziemi przez nich posiadane, ciągle się zmieniały, stosownie do pomyślnéj, lub nieszczęśliwéj doli bitew. Ten stan miał swoje korzyści i niedogodności. Korzyści zależały na tém, że Czarnogórzanie niezwiązani żadnym przymierzem, mogli poczytywać za swoję własność wszystko, co zdobyli orężem; nie znali tamujących ich wyprawy granic, wkraczali bez przeszkody gdzie chcieli i mogli, nie myśląc wcale że przywłaszczają cudze dobro, zapewniali byt swój według możności: to spokojną pracą w domu, to zaborami na Turkach, których nie widzieli potrzeby oszczędzać dla tego właśnie, że i Turcy uważali ich za wyjętych z pod wszelkiego prawa. Mimo to jednak ożywiała ich ciągła nadzieja, że Czarnogórze stanie kiedyś na stopniu, z którego potrafi w zupełności siły swoje rozwinąć. Niedogodności zaś ztąd wypływały, iż nie mając żadnéj międzynarodowéj rękojmi, bezpiecznego używania tego co posiadali, musieli ciągle stać na straży, z orężem w ręku bronić się co chwila od Turków, niepokojących kraj ustawicznemi najazdami, narażać się na nieprzewidziane zdarzenia, i pokładać jedyną ufność w szabli i strzelbie. W takiéj trwożliwéj niepewności, nie mieli ani czasu ani ochoty myśleć o poprawie swego bytu pod względem duchowym i materjalnym, o wygodach życia i wewnętrznym rozwoju, przestając na rzeczach niezbędnie do utrzymania potrzebnych. Budowali mieszkania w miejscach niedostępnych, po większéj części czasowe, aby nie żal było opuścić je, lub spalić, w razie najazdu nieprzyjaciół. Jeżeli czasem w krótkich przerwach rozejmu, zstępowali z gór dla zwiedzenia sąsiednich miast i targów, wówczas prócz chleba i soli, starali się nabywać strzelby i proch, zamiast przedmiotów, będących owocem spokojnéj pracy.

Wykonane świeżo przez kommisję europejską rozgraniczenie, miało zapewnić byt prawny Czarnogórza, między ludami europejskiemi, uznać jego posiadłości, usunąć powody nieprzyjaznych zatargów z sąsiadami, i oddając kraj pod opiekę prawa międzynarodowego, otworzyć drogę do wewnętrznego rozwoju i przyjaznych stosunków z ościennymi krajami. Czarnogórzanie długo i niecierpliwie wyglądali rozgraniczenia; sprzykrzyły się im nieustanne czaty, pragnęli zostać ludem spokojnym i pracować na wewnętrznym rozwojem. Ochoczo wyrzekli się niczém nieskrępowanéj swobody, poddając się pod rząd prawa, w nadziei otrzymania warunków, mogących zapewnić spokojny rozwój i używanie dóbr życia, bez uciekania się z konieczności do gwałtów, napadów i krwawych walk z sąsiadami.

Czarnogórzanie spodziewali się otrzymać więcéj przy rozgraniczeniu, niż kommisja im przyznała. Obwiniać jednak wszystkich kommisarzów, byłoby niesprawiedliwością; bo gdyby Austrja nie okazała się tak nieprzyjazną wszystkiemu, co jest pożytecznem dla Słowian, gdyby Anglia nie była tak przeciwną rozwiciu i postępowi ludów chrześciańskich na wschodzie, otrzymaliby obszerniejsze i bardziéj dogodne dla przemysłu i handlu granice. Wszakże Czarnogórzanie winni są głęboką wdzięczność dla kommisarzów Rossji, Francji i Prus za to, iż nie dozwolili jeszcze większéj niesprawiedliwości i ścieśnień. Przed rozgraniczeniem, Czarnogórze rządziło Kuczami, Wasojewiczami i Szarańcami; nadto między plemionami Żubcow, Banian, Piwy i Drobniaków, władza Porty była tylko nominalną: urzędnicy tureccy pokazać się między niemi nie śmieli; lud zachował obyczaje Czarnogórzan, którzy bez obawy schodzili do Sutoryno i Spicza, dla zaczerpnienia, jak mówią, słonéj wody, tak potrzebnéj dla ich ziemi.

W skutek zaś teraźniejszego rozgraniczenia, Porta nietylko otrzymała część Kuczy, mianowicie plemiona Derkałowiczów, dolnych Wasojewiczów i Szarańców, dotąd wolnych od wszelkiego haraczu, lecz nadto przez skierowanie granicy, zapewniła sobie władzę nad Zubcami, Banianami, plemieniem Piwów i Drobniaków, czegoby dawniéj osięgnąć nie mogła, bez nadzwyczajnych ofiar i wysileń. W zamian za te korzyści Turcja powinnaby przynajmniéj uczynić dla Czarnogórza ustępstwa, niezbędne dla wewnętrznego rozwoju i spokojności pogranicznéj. Tymczasem naród nasz nie zdołał otrzymać ani jednego, ani drugiego, t. j. ani spokojności na pograniczu, ani właściwego rozwicia sił, będąc od Albanji pozbawionym naturalnych swych granic, zakreślonych biegiem rzeki Moraczy. Każdy oswojony z położeniem Czarnogórza musi zgodzić się, że nieprzyjazne zatargi między jego mieszkańcami i Turkami albańskiemi, dopóty nie ustaną, dopóki jednych od drugich nie rozdzieli rzeka Moracza. Dobrze to widziała kommisja graniczna, a jednak przyjaciele Porty nie chcąc zrozumieć jak pożytecznem dla saméj Turcji byłoby utrwalenie w tych stronach bezpieczeństwa i pokoju, przeszkodzili uznać rzekę Moraczę jako graniczną, dla tego tylko, że idąc w tym kierunku, odpadłyby od Turcji stare na pół rozwalone, na nic nieprzydatne nędzne twierdze Spicz i Żablak. Co się zaś ściąga przystępu do morza, to stanowi główną, żywotną potrzebę Czarnogórza, taką potrzebę, bez któréj ani pomyśleć nie można, o utrwaleniu stałych stosunków tego kraju z państwami sąsiedniemi, a tém mniéj o zaprowadzeniu w niém przemysłu handlowego. Dopóki Czarnogórze będzie oddzielone od morza przez Austrję i Turcję, dopóty zależeć będzie od dowolności tych państw i od przywidzeń władz miejscowych, które podług upodobania mogą Czarnogórzan morzyć głodem. Zostanie ono w hołdownictwie Austrji i Turcji, poki nie otworzą dla niego przystępu do morza, i dziś tylko z łaski i pobłażania, targi austrjackie i tureckie są dla Czarnogórzan otwarte; na nich wyłącznie są zmuszeni przedawać swoje płody za ceny dowolnie naznaczone, tudzież kupować drogo i kłopotliwie to tylko, co podoba się sąsiadom przedać. Wśród obecnych okoliczności, zboże i sól można tylko nabywać w Kataro i Skadrze: za te niezbędne płody zdzierają kupujących niemiłosiernie, zmuszając ich jeszcze do poniżających prożb i zabiegów, aby dostąpić prawa przepłacić za nie nad wartość. Tylko przez otworzenie przystępu do morza, Czarnogórze uwolnioném zostanie od ciężącego na niém monopolu austryjacko-tureckiego; tylko wtenczas wszystkie ludy Europy znajdą możność do zawiązania z Czarnogórzem stosunków, kupować od niego surowe płody i nawzajem przeda-

wać mu towary kolonjalne: tylko taką drogą rolnictwo i chow bydła rozwinąćby się tu mogły, i rozkrzewić się razem z potrzebami wykształconego życia skłonność do pracy. Dopóki pracowano nad rozgraniczeniem, Czarnogórzanie spodziewali się otrzymać port na morzu adrjatyckiém, lecz nie ziściła się ta nadzieja. Teraz odepchnięci od morza prawną granicą, któréj przekroczyć nie śmieją, bez naruszenia cudzego prawa. Lecz czyż mogą szanować cudze prawo, kiedy to, wymierzone jest przeciwko żywotnym warunkom ich istnienia? Europa odmówiwszy Czarnogórzu portu nad Adrjatykiem, powinna przynajmniéj wynagrodzić je przez otworzenie przystępu do morza inną drogą, a mianowicie zapewniając wolny przechodni gościniec do jego brzegów. Właśnie ten przedmiot w najwyższym stopniu zajmuje teraz i Czarnogórzan i ich księcia. Dwie drogi prowadzą do morza przez tureckie posiadłości (o wyjednaniu przechodu przez Austrję, choć blizszego, ani myśleć: bo kiedyż widziano aby Austrja cokolwiek uczyniła na korzyść ludów słowiańskich?). Droga iść może, ze wschodniéj strony Czarnogórza przez Skadrę (Scutari) do Baru (Antivari), albo prosto z Wira przez Czerników Nachją do portu barskiego. Co się ściąga do Spicza, o tém i myśleć nie można; byłoby bowiem nadzwyczaj trudno przeprowadzić drogę przez urwiste góry, co ten port osłaniają. Najdogodniejszy gościniec z Wira do Baru, z miasteczka Reka do Wira przez jezioro skadrskie, a ztamtąd przez Czerników Nachją do portu barskiego łatwo przybyć można w dziesięć godzin, tymczasem przez Skadr, trzeba około dwóch dni jazdy. Wolny przechód tym gościńcem, zapewniłby obustronne korzyści i dla Czarnogórzan i dla Turków; Austrja sprzeciwiałaby się jednak otworzeniu téj drogi, bo tym sposobem Czarnogórzanie wyzwoliliby się z pod dozoru jéj policji i upadłby jéj monopol; ale czyż Porta zechce dla dogodności Austrji poświęcić spokojność swego pogranicza i korzyści swoich poddanych? Czarnogórzanie nie tracą nadziei, że przy współdziałaniu wielkich przyjaznych im mocarstw, otworzenie téj tranzytowéj drogi wkrótce przyjdzie do skutku. Książe czarnogórski gorąco pragnąc dopomódz do spokojnego rozwoju swojego ludu, gotów jest dla przyśpieszenia téj korzyści, uczynić ważne ustępstwa dla handlu poddanych tureckich. Nie czekając nawet otworzenia drogi do barskiego portu, dozwolił tymczasowie mieszkańcom Nikszyczow i Kołaszyna (stykających się z Czarnogórzem przez Hercogowinę) bezpłatnie przewozić towary przez Czarnogórze, z jednéj strony do Cataro, z drugiéj do Skadru, i nawzajem. Na ten koniec z rozkazu księcia w ciągu ostatniego roku, urządzono dwie nowe drogi opatrzone mostami. Szczególniéj ważny jest gościniec od Nachji górnych Wasajewiczów do małéj Reki, przez plemie Bratonożyczów; już w połowie jest skończony i już nim jeżdżą Kołaszyńcy do Podgorycy i Skadru po sól i zboże. Poddani tureccy spokojnie przebywają naszą wojenną ziemię ze swemi towarami, Turcy zaś dotychczas nie przepuszczają nas przez swoje posiadłości do morza, a Austrja ciągle jeszcze wmawia Europie, że Czarnogórze jest gniazdem rozboju! (*S. P. W.*)

Serbska Wojewodina - Nowy Sad (Nejzac). Dziennik serbski donosi, że wyższe władze austrjackie dozwoliły wznowić istniejącą w tém mieście do 1848 r. czytelnię (publiczną bibljotekę do czytania serbskich i innych słowiańskich ksiąg, dzienników i gazet). Uwiadomiono o tém urzędownie dawniejszego prezesa czytelni p. Chadzycza, znanego serbskiego pisarza, z dodaniem, że czytelnia może trzymać się dawniejszéj swojéj ustawy. Dziennik serbski, wzywa p. Chadzycza, aby zwołał ogólne zgromadzenie wszystkich dawniejszych członków czytelni, dla narady nad sposobami wznowienia na trwałéj podstawie tego pożytecznego zakładu. Od 1850 r. mieszkańcy Nowosadu, prosili o przywrócenie czytelni, która razem z miastem zgorzała, podczas bombardowania Nowosadów przez Madjarów w 1848 r. Udzielone nakoniec pozwolenie przez rząd austrjacki obudziło wielką radość. (*J. de St. P.*)

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Paryż, *d. 6 lutego.*

Monitor umieszcza znaczną listę oficerów piemonckich, ozdobionych krzyżem legji honorowéj. Rozdano 2,000 medalów wojskowych podoficerom i żołnierzom sardyńskim.

Madryt, *d. 1 lutego.*

Obozowisko marokańskie jest już w ręku Hiszpanów. Chrześcianie odnieśli sławne i zupełne zwycięztwo. Wielka liczba dział i namiotów wpadła w ich ręce. Poddanie się Tetuanu nieuchronne.

Madryt, *d. 7 lutego.*

Tetuan poddał się bez oporu. Hiszpanie zajmują miasta i twierdze.

Turyn, *d. 6 lutego.*

Poseł piemoncki p. Desambrois odwołany został; miejsce jego zajął hr. Nigra. Hrabia Arese, udał się do Paryża. Król Wiktor Emmanuel wyjechał do Medjolanu 3 lutego.

Londyn, *d. 6 lutego.*

Poczta ranna potwierdza wiadomość, o pięciu punktach proponowanych przez Francją. Co do wyprowadzenia wojsk francuzkich z Włoch, objaśnia, że to nastąpi nieco późniéj.

JĘDRZEJ BOGORJA MOKRONOSKI

J. BARTOSZEWICZA.

(*Dalszy ciąg, ob. Nr. 9*).

Trafił książe prymas w słabość szlachty, cieszyli się wszyscy z nominacji jenerała. A kiedy zebrały się piérwsze konwokacyjne sejmiki, powszechnie rozprawiano na nich o tym trafnym wyborze, i pisano posłom do instrukcji, żeby dziękowali księciu za jenerała. — Sejmik Warszawski daléj poszedł, nietylko albowiem oświadczył na pokojach swoją wdzięczność prymasowi, ale wnosił zaraz projekt, żeby i sejm konwokacyjny przez uchwałę zostawił jenerała na urzędzie. Tak Warszawianie pamiętali o spółziomku swoim, a książe prymas z grzecznością prożby ich słuchał. (w lutym 1764).

Któż się jednak spodziewał z tych sejmikowych przyjaciół Mokronoskiego, że te niewinne życzenia będą tylko pia desideria? Jenerał stanął znowu z Bielska posłem na sejm konwokacyjny. Tymczasem wojsk obcych przybywało, Piasta naprzód polecały mocarstwa, a potem wieści rozleciały się, że pod imieniem Piasta, ma być rozumiany jeden tylko stolnik litewski. Familja mocno już przewodziła w Rplitéj.—Pokazało się, że stronnictwo szlacheckie wziąść się do rzeczy nie umiało, i że sraciło wiele czasu drogiego. Hetman nadjechał do Warszawy i stanąwszy w pałacu na Podwalu, przypatrywał się z bliska położeniu rzeczy. Na bój w Warszawie trudno się było narażać, albowiem tutaj była wszelka pewność przegranéj, zatém liberum veto powinno było przyjść w pomoc hetmanowi i szlachcie. Gniewał się Mokronoski zawsze na każde zerwanie sejmu, bo chciał ładu, powagi i prawa w Rplitéj, a teraz z dniem każdym co raz się przekonywał, że właśnie to zerwanie sejmu będzie jedynym środkiem ocalenia Rplitej. Gorzka ironia losu!

Na radzie więc hetmańskiéj postanowiono zerwać sejm koniecznie. Wszyscy panowie stronnictwa polskiego w to godzili, wszyscy pozwalali. Ale kto sejm zerwie? Kto się odważy krok stawić na przeciw imponującéj i zuchwałéj większości, dla któréj konstytucje Rplitéj nie były żadną świątością? Któż jak nie Mokronoski? Wszakże jenerał już kilka razy bezbronny rzucał się pomiędzy szable; wszakże przytomnością swoją odnosił zwycięstwa nad przemocą. Jenerał nie wahał się ani chwili. Zerwanie sejmu było legalnym środkiem, i wszystkie obrony prawnie niszczyło. Ale do téj sprawy musiał także wpływać i marszałek staréj laski, który podług prawa powinien był sejm otwierać i posłom rozdawać głosy na pierwszych posiedzeniach. Małachowski stary szlachcic, chętnie przystał na wszystko. Nikt nie pomyślał wtenczas w stronnictwie hetmańskiém, że jeżeli spiskowi da wolność, panowie gotowi byli dopuścić się ostateczności, nawet za życia królewskiego, zgwałcić prawo, żadna siła nie wstrzyma ich teraz przed gwałtém, gdy mają wolne ręce: tylko bezsilna cnota, więc ufała w obywatelstwo, wierzyła w świętość, w nietykalność prawa. (*d. c. n.*)

PRZEGLĄD MIEJSCOWY.

WILNO.

Tydzień czasu, ta jedna chwila, powiada historyk, co zapatrując się z odległego stanowiska na wypadki, musi stracić z oczu, wszystkie drobne odcienia zmian fizionomji towarzystwa, a ważyć na szali swéj krytyki tylko znaczące fakta — tydzień czasu, to cała epoka, powiada kronikarz, bo dlań każdy wypadek jest ważnym, czy ma miejsce na arenie publicznego życia czy też w domowém zaciszu, czy go powoduje głośne imię, lub skromny poczynający pracownik, byle w wypadku takowym była iskra życia, owa niteczka, z których snuje się tkanina dnia dzisiejszego.

Życie publiczne nie zawsze dostarcza podostatkiem materjału do badań, trzeba przeto nieraz być niedyskretnym i zajrzeć w niejedną pierś ciekawie, odgadnąć źródło tych hieroglifów, które się wypisują na obliczu społecznem; a ponieważ pozwoliłem sobie być nie dystretnym—a więc łaskawi czytelnicy, raczcie iść za mną. Oto jesteśmy w ślicznym buduarze niewieścim, dostatek i gust podały sobie ręce, by utworzyć, we wszystkiem co otacza, coś równie lekkiego, udatnego, jak właścicielka tego rozkosznego przybytku marzeń, wypoczynku i pogawędek poufnych. Opisywać nie będę wam właścicielki, bobyście pomyśleli, że kronikarz zakochany, a natém mogłaby stracić wiarogodność opowiadanego faktu; powiem wam tylko, że była niespokojną i ciągle na drzwi poglądała. Przeczuwam, że przeczytawszy to nie jeden, czy nie jedna uśmiechnie się złośliwie i będzie zapalczywie szukać daléj... przepraszam, nic nie znajdziecie, ja skandali nie piszę a wolałbym niewidzieć ich nigdy, a nawet niedomyślać się ich istnienia w mieście naszem.

Po chwili oczekiwania, uchyliła się portiera i wszedł — poważny mężczyzna, z pogodném czołem, z pełnym godności wyrazem twarzy— ale którego najzłośliwsza przyjaciółka, nie mogłaby uważać za uwodziciela tajemniczego.

Kobieta się zerwała z miejsca za gorączkowym pośpiechem i taka się między niemi wszczęła rozmowa.

— No i cóż—doktorze ?

— Źle—umiera !

— Czy już niema ratunku ?

— Żadnego—choroba straszna—przez kilka tygodni, nimeś pani wejrzała na tych nieszczęśliwych—leczyła się biedna zabójczemi lekarstwami, bo głodem, nędzą i rozpaczą, patrząc na troje niemowląt, co zostają pod Bożą opieką.

— Przecież jéj powiedziałeś doktorze ?

— Powiedziałem, to też umiera spokojna.

— Chodźmy doktorze—ja muszę ją widzieć.

— Śnieg i zawieja — każ pani powóz zaprządz.

— Do umierających z nędzy—jechać karetą, to zakrawa na szyderstwo, doktorze—nie zasłużyłam na to—i pogroziła figlarnie — wybiegła do drugiego pokoju, a za chwilę wróciła w kapturku i w futrze, i wraz z doktorem, usiadła do jego małych saneczek, co czekały u drzwi świetnego mieszkania, i po zaułkach (nie powiem jakich, żebyście nie posądziły, łaskawe czytelniczki, że chcę wychwalać osoby, nie zaś postępek szlachetny), dojechała do malutkiéj lepianki na Safjanikach, nie daleko mostku, co prowadzi do łaźni szpitala Dzieciątka Jezus.

Nie będę wam opisywać obrazu niedoli, jaki tam znalazła, chociaż tu już widocznem było staranne się opiekowanie dobroczynnéj ręki; na choréj był biały czepeczek i czysta bielizna, a troje drobnych dziatek, już pomytych i zapewne nakarmionych, tuliło się do siebie na kuferku, jedynym szprzęcie, ciemnéj , zapadłéj izdebki, oprócz łóżka choréj, niewielkiego stołu i drewnianego stołka, powiadam, niebędę wam opisywał, bo widok nędzy okropny i zawsze przeraża; jałmużnę daje każdy, ale nie wszystkim starczy odwagi, by oprócz grosza, obdarzyć słowem współczucia i pociechy, by wesprzeć poradą, pocieszyć nadzieją.

Często bardzo, nie mogąc znieść widoku kalectwa, rzucamy pieniądz, ze wstrętem odwracając się od kalekich, zapewne to nerwowe, ale ktoż zgadnie czy na pamiątkę roznerwowania, taka jałmużna będzie nam policzoną.

Chora konała, i nie wzdragały się wypieszczone rączki zamknąć oczu konającéj wyrobnicy; bogaty służył nędzarzowi; bo nad tą biedną lepianką unosił się wówczas anioł miłosierdzia i za jego wpływem nikły przesądy, a wykwintne nawyknienia ustępowały miejsca poczuciu obowiązku chrześcianki.

Dzieci za radą doktora oddano biednéj sąsiadce, co pilnowała choréj, ona miała im zastąpić niańkę, bo matki obowiązki przyjęła inna, co w godzinę po téj scenie rozdzierającéj, znowu siedziała w salonie i przyjmowała gości i nikt się nie dowiedział o tém co zaszło.

Skoro miłosierdzio jest dziecięciem pokory, ono płynie z serca, nie obleka się w formy i bywa ciche i tajemne. Lecz skoro miłosierdzie ma być parawanem—o , wtenczas deklamujemy wiele o filantropii , robimy świetne projekta praktyk dobroczynnych, ale... wolemy zamilczeć, bo i cóż jest bez ale?

Wypadek któryśmy opisali jest rzeczywistym, miał on miejsce w zeszły piątek, osób wymienić nie mamy prawa, zostaje nam tylko możność wypowiedzenia naszego uwielbienia, na jakie zasługuje takie szafowanie dóbr ziemskich.

Jesteśmy pewni, że fakta podobne powtarzają się codzień, i dla tego przytoczyliśmy niniejszy, nie jako wyjątek, ale jako jeden z wielu, by tém wypowiedzeniem, oddać cześć tym wszystkim, co się modlą uczynkiem, nie słowem tylko.

— Oglądaliśmy niedawno dwa obrazy Juljusza Kossaka, przesłane z Paryża do galerji p. Pietkiewicza. Oba te obrazy były na wystawie paryzkiéj i chlubne pozyskały wspomnienie.

Pierwszy (olejny) przedstawia scenę z Mohorta; właśnie gdy stary strażnik kresowy pokazuje księciu Józefowi Poniatowskiemu swoją stadninę, opowiadając zalety każdéj matki, wyliczając orle piórka i t. p., nieprzytaczam tu ustępu z poematu, co tak plastycznie i z taką lubością wypowiada zalety rozmaitych stadnin naszego kraju, sądzimy bowiem, że każdy z czytelników naszych żywo przechował w pamięci, ten pełen rycerskiéj poezji urywek, z ulubionego poematu, autora: Pieśni o ziemi.

Wśród szerokiego stepu, spostrzegamy gromadkę osób na koniach, jest tu dzielna, zahartowana w bojach postać starego Mohorta, wskazującego z kolei opowiadania na zebraną dokoła stadninę, ks. Józefowi, jeszcze młodzieńcowi naówczas. Jest i pani Pupordowa, sławna z powabów, jest i p. Pupard jenerał cudzoziemskiego autoramentu sławny, z brzydoty i kilka jeszcze innych osób, należących do kompanji.

P. Juljusz Kossak jest mistrzem w malowaniu koni, a w tym obrazie obszerne miał pole do popisu; w zebranéj gromadce kilkudziesięciu koni, każdy jest inny, a wszystkie piękne i z niesłychaną prawdą malowane.

Drugi obraz (akwarella) przedstawia znaną chwilę, gdy Morsztym, w całym pędzie konia, ciągnie za sobą na arkan pochwyconego Tatara. W głębi obrazu spostrzegamy dymy pobojowiska, lecz cała uwaga patrzącego skupia się na koniu, dla którego bodaj cały obraz malowany.

W klubie szlacheckim oglądaliśmy znany obraz Tadeusza Goreckiego: Chrystus na krzyżu, własność p. Pietkiewicza, przysłany niedawno z wystawy Paryzkiéj. Założenie obrazu nie nowe, tylu już mistrzów tworzyło na ten temat i tworzyło arcy-dzieła, że obecnie trudno uniknąć mimowolnego naśladownictwa, a jednak p. Gorecki potrafił tego uniknąć.

Na krzyżu Zbawca świata , niebo się powlekło czarnemi chmurami, i tylko ukradkiem jedna struga światła wydziera się z po za obłoków i oświeca już nie twarz Chrystusa, ale stojących z prawéj strony Ś-go Jana i Ś-go Józefa z Amarytei.

Ś-ty Jan, z podniesioną głową, wpatrzył się natchnionem okiem, w niebo, położył prawą rękę na piersi proroczéj, a twarz jego jaśnieje potęgą wiary, apostolstwa zapałem; S-ty Józef uchylił głowy pod ogromem boleści , z wyrazem świętéj pokory, w całéj postaci widać złamanie.

Z lewéj strony obrazu są trzy Marje , jako upostaciowanie trzech boleści niewiescich, boleść matki tak wielka, że już na łzy jéj nie starczy, bo wszystkie przedtem wypłakała; boleść Magdaleny , gorączkowa, namiętna , przeraża swą prawdą, lecz zdradza ludzką jeszcze naturę. Padła ona na kolana, odrzuciła się w głąb' całą postacią, załamała ręce i rozpaczny wzrok wdrożyła w twarz Zbawiciela, jakby potęgą swéj boleści i miłości , chciała go do życia przywołać. Nieco daléj Marja Egipcjanka w modlitwie szuka pociechy, to spokojna boleść dzieciny, łza niewstrzymywana spływa po jéj jasném obliczu.

Twarz ukrzyżowanego Zbawiciela pochylona ku piersi i zwrócona w stronę matki, bo dla niéj musiało być ostatnie Jego spójrzenie, jako pociecha w ciężkiéj niedoli.

Co do techniki, nic zdaje mi się nie potrzebujemy mówić, imie p. Goreckiego znaném jest w Europie, a dla nas tém większa chluba, że to dziecię naszego miasta. P. Tadeusz Gorecki bawi obecnie w Paryżu, w celu ukończenia niektórych prac, poruczonych przez p. Pietkiewicza, a mianowicie kopji ze sławnego *Wniebowzięcia Murillo.*

— W zeszłą Sobotę widzieliśmy po raz pierwszy na scenie naszéj, *Podróżomanją* Józefa Korzeniowskiego, w któréj autor pragnąc wystawić całą śmieszność bezcelowych wycieczek do obczyzny, wyprowadza dość wyjątkową postać p. Majorowéj Małdrżyckiéj i jéj córki Klary, oraz jéj synka Nepcia, a dodawszy do tego jako węzeł intrygi, nieodstępnego żyda pakciarza Mordkę— pozwala dojechać paniom zarażonym podróżomanją do Wrocławia, a ztamtąd, przeprowadziwszy przez srogości komory celnéj, zawstydzone wraca do domu.

Wiele jest prawdy w scenicznem prowadzeniu, wiele rzeczywistości w malowaniu scen oddzielnych, ale może nazbyt doraźne wystawienie śmiesznéj strony, i to w wyjątkowych postaciach, już i bez podróżomanji śmiesznych, chybia przeto celu bo nieleczy ogółu z téj gorączki zamiłowania obczyzny— podczas saméj reprezentacji zdarzyło mi się słyszeć kilka ślicznych pań , wcale do p. Małdrżyckiéj niepodobnych, odzywających się w ten sposób: „Małdrżyckie niech niejadą, bo ich potrafi Mordko „i w domu oszukać, po co aż we Wrocławiu tego szukać , ale my pojedziemy, byle możność była.“

Pokazuje się, że nauki moralne wypowiedziane na ulicy we Wrocławiu przez emeryta, albo nie nazbyt były przekonywające, albo też na niewdzięczną może trafiły rolę i zakiełkować nie mogą.

Głównym zarzutem przeciw podróżomanji, jaki autor przeprowadza przez cały swój utwor, jest bezowocne marnowanie pieniędzy i niedołężna próżność, pozwalająca na każdym kroku oszukiwać siebie i narażać się jeszcze na szyderstwo tych, co oszukują;— ale niedotknął innéj strony, strony moralnéj, wywierającéj nieraz daleko zgubniejsze wpływy , zmuszającéj nieraz wyrugować z piersi zamiłowanie rodzinnego zagonu, wstydzić swych świętych obowiązków jak śmieszności — rozracić po kasynach i kursalach i t. p. zasoby ducha, na których dzień jutrzejszy opiera się bez wątpienia.

Wprowadzenie Nepcia nic nie dowodzi —jak tylko, że wisus pieszczoch, przez matkę zepsuty, zawsze będzie wisusem— nie zagranica go zepsuła.

P. Małdrżycka i panna Klara były śmieszne przed wyjazdem, śmieszne też i powróciły ; a

Mordko niepotrzebnie jeździł do Wrocławia, dla dokonania szalbierstwa, znalazłoby się tam podostatkiem i bez niego usłużnych szachrajów.

Doskonale są zarysowane postaci podpitego Majora, co na wytłómaczenie swéj słabości w obec małżonki— ma jeden wyraz— o t z a c h c i a ł a ś — i w tym wyrazie zamyka cały szereg bezsilnych usiłowań wyłamania się z pod jarzma, całe lata utrapienia, na które nie umie znaleść lekarstwa.

Basia bardzo udatna, chociaż trochę w pierwszym akcie trywialna, zawiele dzwoni kluczykami i zanadto gospodarna— we wszystkiem jest miara.

P. Sędzia, jak wiele temu podobnych postaci, zjawiających się w komedjach Korzeniowskiego, uderza prawdą i charakterem czysto miejscowym.

Teraz parę słów o wykonaniu.

Role Mordki (p. Dombrowski) majora (p. Chełmikowski) i sędziego (p. Malewski) oddane były z nieporównaną prawdą i artystycznie wykończone, każde przejście odcieniowane było z zamiłowaniem i znajomością rzeczy— a p. Dombrowski, pomimo dość drażliwéj roli, nigdzie nie wpadł w przesadę, niepozwolił sobie farsy, któraby obudziła paradyzowe oklaski, ale uwłaczałaby jego talentowi. P. Małdrzycka (p. Markowska) wierną była roli swéj aż do przesady. P. Klara (p. Dombrowska) zanadto plastycznie chciała odcharakteryzować brak wychowania, mianowicie w scenach zakłopotania lub zagniewania. Nepcio był prawdziwym nic dobrego. P. Karol (p. Leszczyński) wcale się przyzwoicie wywiązał ze swéj roli, chociaż jeszcze widać w nim brak znajomości sceny, ale przemawia za jego przyszłością głos dźwięczny, poprawna dykcja i prawdziwie sceniczna postać, rozumie się na role kochanków.

P. Puljan (w roli Basi) miała jedną scenę prawdziwie artystyczną w 4-tym akcie, gdy wymawia p. Karolowi, że swą miłością nabawi ją kłopotu, jak matka i siostra przyjadą i bez przesady, mile przedstawia walkę naiwnego przestrachu z uczuciem serca, prostotę poczciwego dziewczęcia, co nie umie skrywać swoich uczuć, ale je wypowiada z pogodą, bo przecież niewielki to wstyd pokochać zacnego człowieka. W bieżącym czasie niewiele się osób na taki wstyd naraża, a kiedy przypadkiem nie ustrzeże swego serca. Która, ze *słusznych obywatelek*, jak powiada p. Małdrzycka, to potrafi zdobyć się na odwagę, zahandlowania prawdy serca na przyzwoite małżeństwo, albowiem jak na dziś, jest hamletowe: b y ć albo niebyć?— Szczęść Boże— niech sobie będą! (x)

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

Dzienniki portugalskie podają detaliczną wiadomość o otwarciu grobu wielkiego apostoła Indjów, Ś-go Franciszka Ksawerego i wystawieniu publicznem ciała świętego. Zwykle puste ulice miasta Goa, widziały przesuwające się tłumy ludu, rozmaitych wyznań, rzeka pokrytą była statkami, a kościoł Pana Jezusa, w którym był pochowany Ś-ty Franciszek, zaledwie mógł zmieścić pobożnych.

— Dzienniki francuzkie podają ciekawą wiadomość o nowo odkrytym piasku złotym, na dnie rzeki Ariége, w okolicach Varilhes, Pamiers i Saverdun. Znakomity chemik Alp. Allain podał łatwy i niekosztowny sposób oczyszczania nowo-wynalezionego piasku złotego.

— P. S. H. Merzbach ogłasza w pismach warszawskich o zniżeniu ceny pism Mickiewicza z 10 rubli na 5 i z 15 rubli na 7.

— Gaz. Warszawska podaje wiadomość, że komitet konkursu komedji, ma zamiar do 11 lutego ukończyć swe prace. Dotąd dwie komedje zjednały sobie przychylne głosy sędziów, ***Dzieje Serca*** i ***Po Naszemu***, obie wierszem.

— Pan Smolar, znany autor wielu dzieł o literaturze łużycko-serbskiéj, od nowego roku, rozpoczął wydanie w mieście Budziszynie czasopisu, pod tytułem: ***Allgemeines Slavisches Wochenblatt.*** Pierwszy oddział tego pisma zawiera bibliografją słowiańską, z niemieckiem i francuzkiem tłómaczeniem tytułów; w drugim oddziale będą niemieckie przekłady artykułów słowiańskich, a nawet i rozprawy oryginalne o literaturze słowiańskiéj,— trzeci zaś oddział belletrystyczny mieścić będzie w sobie przekłady i prace oryginalne.

— Czytamy w dziennikach francuzkich naiwny a jednak rzewnéj osnowy opis powodzenia *dud czeskich* we Francji. Syn ubogiego włościanina ze wsi Bolewca pod Pilznem niewiadomo, jakiemi drogami, grając na swéj dudzie i przyśpiewując, doszedł aż do nowego Babylonu i trafił przypadkiem do lasku bulońskiego, podczas pory spacerowéj. Gdy go wymijały pozłociste karety cesarza, zagrał marsz narodowy francuzki; kontrast jego stroju z pieśnią, a może wyraz twarzy obudziły ciekawość cesarzowéj, zatrzymano powozy i kazano mu śpiewać swą własną pieśń narodową. Czech wędrowny, z początku się wzbraniał— a późniéj ze łzami, zanucił głosem serdecznym, pieśń znaną w Czechach: „Ach nenni tu nenni. (ach niema tu niema coby mię mogło pocieszyć).

Ta prosta pieśń, przypominająca swą muzykalną formą mistyczne kantyki Hussa, wielki kontrast stanowiła, z wykwintnie lekkiemi, lub choćby uczonemi utworami muzykalnemi, z jakiemi ucho cywilizowanéj Francji już się oswoiło— uderzyła wszystkich— potęga uczucia dziewicza, co jeszcze nie straciło swéj idealnéj prostoty, w zetknięciu ze sztucznemi warunkami życia.

Biedny Czech udarowany przez Cesarza, jako też ny przez innych powrócił do Bolewca, bo tu rodzinne echa, jakoś lepiéj wtórzą jego pieśni.

— Nakładem Kamińskiego w Poznaniu wyszły: „Dzieje Narodu polskiego, wraz z geografją i mappą. Tamże wydany został tom pierwszy Historji powszechnéj, podług Waltera, professora w monasterze; tom ten obejmuje (w przekładzie polskim) historją starożytną.

— Akademija paryzka ogłosiła dowcipny sposób prostowania zębów i szczęk skrzywionych, przez pana Jakowskiego wynaleziony.

Sposób ten ma to za sobą, że nie używa drucików, ani zaczepień żadnych.

Dla tych coby podczas częstych wycieczek za granicę, chcieli poratować zagrożone organa przeżuwania podajemy adress p. Jakowskiego— ulica de l'Echelle,

— Dnia 28 stycznia r. b. umarł w Krakowie nagle dr. Karol Kremer, mąż znany i ceniony w kraju. Starszy brat estetyka Józefa, urodził się w Krakowie r. 1812, gdzie kończył uniwersytet, następnie kształcił się w architekturze w Paryżu, Londynie, Monachium, i podróżował po Włoszech.

Przechodząc z kolei posady budowniczego akademickiego, dyrektora budownictwa, w b. wol. m. Krakowie, spoił imie swoje z murami grodu tego, które miał w serdecznéj opiece, a niejedne z nich, jak: bramę i baszty Florjańskie lub kollegjum Jagiellońskie, od zagłady zachował. Członek komissyi archeologicznéj wileńskiéj, instytucji naukowych zagranicznych, a przez lat siedem sekretarz oddziału archeologji i sztuk pięknych w c. k. Towarzystwie naukowem Krakowskiem, twórca i założyciel Muzeum tejże ostatecznie prezydował w obradach.

Niema w Krakowie starego gmachu, ani było czynności zachowania pamiątek ojczystych, któreby bądź o opiece jego, bądź o czynnym niemówiły udziale i pracy gorliwéj.

Niema też w Krakowie zacząwszy od komitetu pogorzeli miasta, a skończywszy na ochronkach za niedbanych dzieci, takiéj dobroczynnéj instytucji, któréjby ś. p. Karol Kremer trudów i starań swoich nie poświęcił. Był to człowiek co strzegł i podpierał mury starego Krakowa, a ubóztwo miał w opiece swojéj.

Z wielkiéj liczby prac jego, zamieszczanych *w rocznikach Towarzystwa Nauk. w Krakowie*, wymienimy tę rozprawę: *o starożytnych budowlach Krakowa.*

KORRESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

Z Żytomierza.

d. 10 (22) stycznia 1860 r.

(Dalszy ciąg).

Autor przenosi nas w smutne czasy Sasów, i odsłania obrazek, ówczesnego domowego życia szlachty. P. rotmistrz Kaniowa, konfederat, przeciwnik Szwedów, przyjeżdża po trudach i hałasach konfederacji, do przybranéj siostry swojéj Barbary, wdowy po Cześniku Sulimirskim. Wiąże go zaś do domu siostry tém goręcszy sentyment, że mieszka tam panna Marta, łowczanka, do któréj oddawna czuje miłośny affekt. Zastaje jednak na sprawy, niemniéj zawiłe, jak ówczesny stan kraju. Do domu pani czesnikowéj Sulimirskiéj, przypełzał niejaki Jacek Sołoducha—i jako rezydent i totumfacki młodéj wdowy,—nietylko potrafił stać się nieodbitym w zarządzie majątkiem, ale nadto przykryty płaszczykiem bigoterji, wmówił pani Barbarze, że pod utratą zbawienia, nie powinna wchodzić w powtórne związki małżeńskie. Poćdobną odrazę do małżeńskiego stanu, potrafił zaszczepić w serduszku panny Marty, a nawet dokazał tyle, że pani cześnikowa odmówiła swéj ręki Kasprowi Petryle, przyjacielowi rotmistrza, a panna Marta, postanowiła być obojętną dla pana rotmistrza. Jedna tylko białogłowa, służąca Rozalija, nieobojętna na umizgi Grzesia, sługi domu, opiera się sceptycznie anti-socialnéj propagandzie pana Jacka. Widocznem zaś jest, że pan Jacek, chce tym sposobem oddalić od domu czesnikowéj, wszelkie mezkie oko, żeby mógł rozporządzać się w nim samowładnie, a nawet pieści się nadzieją, że może z czasem, znudzona wdowa, nie pogardzi jego pobożną ręką. Rotmistrz, działając w interessie własnym i przybranéj siostry, przywołuje odstraszonego konkurenta Petryłę, a niekończąc na tém, wspierany sympatją Grzesia i Róži, wprowadza do domu czesnikowéj, niejaką panią Hurskę, młodą wdowę, pod imieniem księżnéj Bamberlink, dobrze położonéj u dworu. Pani Hurska zniewolona prośbami rotmistrza, decyduje się przyjąć, dość drażliwą rolę, bogatéj wdowy po księciu niemieckim. Obałamuca wgarniętego w siebie, jak ślimak, pana Jacka, powiadając mu po prostu, że się w nim zakochała przez dziwne podobieństwo rysów, do straconego w młodości kochanka i proponuje wyjazd do Saksonji.— Pan Jacek, który pierwéj, chciał nawet rotmistrza, dla przyzwoitości domu, owdowiałéj matrony, grzecznym sposobem wyprawić, zmienia chorągiewkę i radby wyplątać się z obecnego położenia. Jakoż dopuszczając szerokie restrykcje, w dotychczasowym surowym sądzie o małżeństwie nie tylko nie radzi pannie Marcie, odtrącać Rotmistrza, ale nawet oswaja Cześnikowę z myślą, przyjęcia Petryły. A chociaż, do ostateczności dobroduszny Petryłło, odkrywa panu Jackowi przez gadulstwo, zaślepione chwilowo oczy; jednak Rotmistrz nie traci ducha; a wychyliwszy z p. Jackiem butelkę starego kasztelańskiego miodu, zniewala do jawnéj, na klęczkach, deklaracji, mniemanéj niemieckiéj księżnéj. Komiczny ten akt rozwiązuje sztukę—trzy pary, podają sobie rękę— pani Hurska odjeżdża, aż nadto usprawiedliwiona za przyjętą maskę—a biedny zdemaskowany pan Jacek, musi szukać innego pola, dla niecnego swego rzemiosła. *(d. c. n.)*

KORRESPONDENCJA Z OSTROBRAMSKIÉJ ULICY.

Niespodziane odkrycie.

(Dalszy ciąg).

„A zatém opierając się na tym przeważnym pewniku, przystąpię teraz do udowodnień głównego mojego założenia, że inicjatiwa w zbytkach, pomimo ważącéj się w tém względzie opinji, zaprawdę nie do płci pięknéj należy, ale jest prosto bardzo naturalném następstwem dążności i ducha, cywilizacji dzisiejszéj.“

„Ile razy umysł ludzki zagłębia się w dziedzinę rozumowania, to jest, ile razy wnioskujemy sobie rozważnie, że na tym białym świecie nic się bez przyczyny nie dzieje, tyle razy powinniśmy ze czcią i uwielbieniem, wspominać wielkie imiona Lejbnica i Kanta, jako przewodników naszych w nauce myślenia; oni to albowiem nauczyli nas piérwsi, że sąd ludzki i zdanie w ogólności, dla tego tylko bywa tak często i zmienne i fałszywe, że prawie zupełnie zależy od stanowiska, z którego my na otaczające nas przedmioty i wypadki zapatrujemy się; że zaś ze zmianą stanowiska, każdemu z nas mniéj więcéj w głowie się zawraca, to ci wielcy filozofowie dowiedli aż nadto gruntownie, jakoż tych wielkich prawd, codzienne napotykamy przykłady, ale najwybitniejsze dają się postrzegać na owéj młodzieży, co z pod opieki starszych uwolniona, widzi się od razu, na niezależném zupełnie stanowisku.—Piérwszym jéj popędem i bardzo naturalnym, jest poprobować swych skrzydeł, to jest wylatać się na wszystkie strony, a jak żórawie instynktem ciągną perjodycznie za morze śródziemne, tak wszystka młodzież dzisiejsza, bez różnicy plemion i krajów, ciągnie corocznie do nowożytnego Babylonu, do owego Boże odpuść Paryża— Jak tam na miejscu długo przebywa, na to nie będziemy żadnéj zwracali uwagi, boć mniejsza z tém, ale kiedy ją znowu ojczyste powitały progi, i z trudów podróży wypocznie, jakież w niéj szczególniejsze dostrzeżemy zmiany?—Oto nasamprzód u wszystkich osłabione skrzydła, u wszystkich umysły tak dalece ku postępowi skierowane, że w liczbie rozmaitych nowo nabytych pojęć i zasad, napotkamy jeszcze w każdym i to głębokie przekonanie, że nawet w oberżach tegoczesnych, powinnny być koniecznie, marmurowe posadzki, zwierciadła, kobierce i złociste ramy, bo tego godność człowieka wymaga, człowieka XIX wieku, który wszędzie w ogólności, a w oberżach mianowicie, dokąd uczęszcza dla zabawy, traci zupełnie specjalną swoją osobistość, a figuruje już tylko, jako wielki organ ogromnego humannego stowarzyszenia.“

Obok tak szerokiéj idei o dostojeństwie i rozwoju człowieka, jakież o najtkliwszém a razem i najsilniejszém uczuciu jego, młodzież nasza przywozi z sobą pojęcia? Niestety! miłości z całego serca, miłości dozgonnéj, słowem takiéj, jak my dawniejsi ją pojmujemy, nowa szkoła, nie przypuszcza wcale, a co najzabawniejsza, że utrzymuje jakoby i w naturze nigdy nic podobnego nie było, jeżeli zaś trafiają się rzadkie przykłady, że to chwilowe jak oni nazywają uczucie, wznosi się czasem aż do stref idealnych, to zapewne nie inaczéj i tylko wtenczas, kiedy jest udrapowane w aksamity i atłasy.“— O niebaczna i zaślepiona młodzieży! ze łzami was pytam, czémże jest dla was, ów skromny rąbek skromnego naszego dziewczęcia, co tak umie kochać całą duszą? czémże jest dla was ta miłość, o tyle nieoględna, o ile i niewinna, co upaja i rzeźwi jak tchnienie wiosennego poranka, czémże jest urok niewymówny sympatii, którego żadna fantazmagorija światowa, chociażby udrapowowana w M o i r e - a n t i q u e ani zamienić, ani naśladować nie może,— jak świeżości zielonych gajów naszych, w których się tak swobodnie oddycha, żaden sztuczny ogród zimowy, pod szklanném sklepieniem, nie zastąpi?“

Pozwólcie mi na chwilę, wniknąć w samego siebie, ażebym ukoił strapionego ducha.—Przyzwyczajony we wszystkich wypadkach życia mojego, szukać pociechy na łonie nauki, tuszę sobie, że i w obecnéj chwili będę ją czerpał z tego samego źródła; o tak, najmilsi moi starożytni! każdy z was wiedział zawsze co robił, bo chociaż zbytki i przepych posunęliście aż do szaleństwa, jak to już wyżéj powiedziałem, z dziwną jednak znajomością rzeczy i przewidzeniem boginię wdzięków i miłości, symbolum szczęścia ludzkiego, w najskromniejszą tunikę i przepaskę tylko ubraliście, wiedząc aż nadto dobrze, że prawdziwa piękność ani purpury ani złotogłowu nie potrzebuje, bo czarującym jéj urokiem, jest niezawodnie prostota.“— Odwieczne potwierdzają to fakta, sam stary Jowisz uległ téj ponęcie, „a że był znawcą i sędzią nieomylnym, ktożby śmiał temu zaprzeczać, kiedy wiadomo z podania, że i ambrozją ciągle z brylantowych amfor popijał, i mieszkał sobie w napowietrznych pałacach.“

Z końcem tego paragrafu, właśnie już na drugiéj stronie arkusza, ciąg rzeczy był znowu przerwany, z powodu tego samego oddartego kawałka, jak się to wyżéj objaśniło:—Poczciwy autor w następującym perjodzie, oddał się całkiem, reminiscencjom o uwielbionym swoim mistrzu filozofii niemieckiéj, i najzupełniéj wszystkich starożytnych i mitologją zapomniał, a przeskoczył do innego wcale przedmiotu; ale gdyby i nic nie brakowałodo całości arkusza, który mam przed sobą, to zawsze tyle tylko mógłbym powiedzieć o książce in quarto, do któréj ten urywek należy, że najniezawodniéj nie jest to żaden zbiór niedzielnych kazań pastora;— moją więc rzeczą dokończyć tylko tłómaczenia, ażeby się sumiennie wywiązać względem ciebie, najmilszy czytelniku z danego słowa, a ty racz cierpliwie doczytać dalszych dowodzeń, uczonego niemca, który się wyraża jak następuje:

„Wielki Kant przechadzając się po pokoju, w poufnéj rozmowie zwykle powtarzał: Nie pogardzajcie najdrobniejszą, skazówką, która wam do odkrycia prawdy posłużyć może, albowiem cała budowa wiedzy ludzkiéj, właśnie tym tylko sposobem stopniowo się wznosi.“—Przejąwszy się uwielbieniem dla filozofa, który nam dla dobra naszego tak wielkie tajemnice odkrywa, czujemy że każdy myślący człowiek, obowiązany jest raz na zawsze kierować się wskazanemi tutaj prawidłami; jakżebym ja stawając w obronie tak świętéj sprawy, bo sprawy oskarżanych niewinnie, zaniechał jakiegobądź środka, coby mnie zbliżał do zamierzonego celu, dla tego też mam zamiar, zwrócić uwagę ogółu nietylko już na powieści i podania, ale i na piosnki ludowe, z których jak wiadomo w ostatnich czasach tak obfite dla nauki czerpano korzyści.

Moim zdaniem, najbardziéj zajmującą, najbardziéj godną studjowania, jest właśnie ta piosnka, co nam odkrywa prawdy żyjące i społeczeńskie, a nie zaś same tylko martwe wspomnienia, mające zapewne ogromną cenę w poglądzie na zaginioną przeszłość, ale nie pulsujące życiem obecnéj chwili.—I tak zastanówmy się nad tą powszechnie znaną i dyszącą naiwnym uczuciem, zwrótką.

„Chociaż w chatce, byle z nim.“

Widzimy nasamprzód że tę zwrótkę śpiewało dziewcze, bo tego sama nawet gramatyka dowodzi;—następnie śmiało domyślać się możemy, że do powtórzenia téj strofki, mogło się jeszcze i kilka innych dźwięcznych głosów dołączyć, mając na myśli kochanka;— nakoniec z przekonania, na fundamencie ścisłém badań i postrzeżeń, kładziemy za pewnik niezaprzeczony, że każde dziewcze bez wyjątku, co już swój wybor zrobiło, ze szczerém uczuciem prawdy, w danéj chwili tę zwrótkę w głębi serca swojego powtarza.

Nie jest że to najwymówniejszą skazówką dążności i natchnień serca kobiety, „kiedy to głośne wyznanie, w ludowéj piosnce z pokolenia do pokolenia, różowemi usteczkami przekazuje.“

Niechże mi teraz wolno będzie zapytać, najbardziéj nałogowego zrzędę, gdzie on tu dopatrzy swego pragnienia przepychu i zbytków, na które ciągle się żali i sarka.—O zapewne, tém trudniejsza będzie dla niego, i dla wszystkich dowcipnisiów odpowiedź, że tym wyrazem zwrótki: C h o c i a ż, dziewcze samo powiada, że aż nadto dobrze pojmuje całą różnicę życia w pałacach, na jedwabiach i kobiercach.— Zgadzam się, że wzdychając do chatki byle z nim, ma sobie zapewne na myśli chatkę dobrze zaopatrzoną, bo ileż to razy samo było świadkiem, jak ochoczo zabawa i gościnne przyjęcie miłego sąsiedztwa, rozlewa nieudaną radość, szczęście i zgodę po całym domu, ale żądanie uczciwéj zamożności, daleko jeszcze nie jest żądzą przepychu.

Rozumiem aż nadto dobrze, z jakim sarkazmem wszyscy przeciwnicy moi, będą słuchali tego sielankowego brzmienia słów moich w obronie płci pięknéj, mniemając, że w salonach wielkiego świata, gdzie tak przeważny wpływ mody, całą niby płochość kobiety na jaw wystawia nie zdołam być jéj obrońcą, i będę się jąkał jak patron, któremu własne sumienie mowę odejmie w złéj sprawie, ale o jakże się mylą zarozumiali! tam to właśnie, przy świetle tysiąca kandelabrów, w całym blasku piękności i zalet ujrzą kobietę, tam pojednani jak się spodziewam, połączemy głosy nasze na jéj uwielbienie. (d. c. n.)

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

3. Виленская гражданская палата на основаніи 330 ст. XI Тома Уст. Кред. объявляетъ объ утратѣ Свидѣтельства изъ сей палаты 3 марта 1833 г. за N. 77 выданнаго на 17 душъ имѣнія Подлипѣ, Виленской губер. Свенцянскаго уѣзда состоящаго, принадлежавшаго тогда Андрею Михайлову и Іозефѣ Дементьевой Бобровичамъ. (23)

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

3. Wileńska izba cywilna, na mocy 330 art. XI T. Ust. Kred. niniejszém ogłasza, iż zostało stracone świadectwo téj izby 3 marca 1833 r. za N. 77 wydane na 17 dusz majątku Podlipia w gubernii Wileńskiéj w Swięciańskim powiecie położony, który podowczas do Andrzeja syna Michała i Józefy Bobrowiczów należał. (23)

ОБЪЯВЛЕНІЕ

Отъ Виленской телеграфной станціи.

2. Одинъ изъ сторожей Виленской телеграфной станціи, относя депешу по адресу, требовалъ за это вознагражденіе, 62 копѣйки серебромъ, говоря, что это совершенно согласно съ правилами. Узнавъ объ этомъ стороною, я навелъ немедленно справки, и убѣдившись въ дѣйствительности этого случая, имѣю честь довести до свѣдѣнія публики слѣдующее:

1) Сторожа, разносящіе депеши получаютъ содержаніе, которое вознаграждаетъ ихъ труды, а потому каждое требованіе съ ихъ стороны,—есть вопіющее злоупотребленіе.

2) Каждый получающій депешу долженъ только росписаться въ разсыльной книгѣ въ полученіи ея; аз тѣмъ никакое вознагражденіе отнюдь для него не обязательно.

Хотя подобный случай, какъ нужно ожидать, повториться не можетъ, тѣмъ не менѣе, нижеподписавшійся проситъ всѣхъ кто встрѣтитъ какое-либо недоразумѣніе, обращаться въ контору станціи непосредственно. Только строгое и даже педантическое исполненіе всѣхъ правилъ, можетъ ручаться, что лица заинтересованныя въ телеграфномъ сообщеніи, извлекутъ изъ него всю желаемую пользу.

Начальникъ Виленской телеграфной станціи штабсъ-капитанъ *Шрейеръ*. (28)

2. Отъ Виленской астрономической обсерваторіи симъ объявляется, что 18 февраля текущаго года въ оной будутъ производиться торги, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, т. е. 22-го февраля, на право изданія Виленскаго хозяйственнаго мѣсяцеслова на 1861, 1862, 1863 и 1864 годы. А потому, желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволятъ прибыть въ канцелярію обсерваторіи съ благонадежными залогами въ 11 часовъ утра.

Директоръ *Саблеръ*. (51)

2. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 23 декабря 1859 г. состоявшагося, на удовлетвореніе безспорной претензіи помѣщика Нарцыза Жоравскаго къ еврею Хаиму Тевеліовичу Стародворскому, по мировой сдѣлкѣ въ 399 р. 50 к. сер. простираемой, подвержены въ публичную продажу деревянный одно-этажный домъ съ особою пристройкою и бывшею суконною фабрикою наслѣдниковъ сказаннаго Хаима Стародворскаго евреевъ Шломы и Хаи Стародворскихъ Лидскаго уѣзда въ м. Василишкахъ на казенной землѣ состоящій, оцѣненный по трехъ-лѣтней сложности чистаго годоваго дохода 55 р. и находящееся въ ономъ движимое имущества составляющееся изъ мебели, оцѣненной 22 р. 95 к., а всего 77 руб. 95 к., и для произведенія таковой продажи нязначенъ въ присутствіи Лидскаго уѣзднаго суда торгъ 15 числа февраля мѣсяца сего 1860 г., съ 11 часовъ утра съ узаконенною послѣ онаго на домъ чрезъ три дни переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Января 14 дня 1860 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ*.
Ис. д. Секретаря *Комаръ*.
Столоначальникъ *Кодзъ*. (33)

2. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 11 декабря 1859 г. состоявшагося, на удовлетвореніе претензіи почетной гражданки вдовы Анны Яхимовичевой къ наслѣдникамъ Ивана Реута вдовѣ Анели и дочерямъ ея Аннѣ, Казимирѣ и Викторіи Реутамъ по окончательному рѣшенію Виленской гражданской палаты въ 300 р. простираемой, а также на пополненіе гербовыхъ пошлинъ 6 руб., подвержена въ публичную продажу каменная лавка въ г. Вильнѣ въ христіянскихъ мясныхъ рядахъ подъ N. 3 состоящая, принадлежащая сказаннымъ Реутамъ, оцѣненная 208 руб., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи Виленскаго уѣзднаго суда срокъ торгамъ 15 числа февраля сего года, съ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги относящіеся къ таковой продажѣ могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Января 14 дня 1860 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ*.
Ис. д. Секретаря *Комаръ*.
Столоначальникъ *Кодзъ*. (35)

3. Виленская гражданская палата, на основаніи 330 ст. II ч. XI Т. Уст. Кредит., объявляетъ объ утратѣ залоговаго свидѣтельства сей палаты отъ 2 января 1839 г. за N. 25 выданное Виленскому обывателю Беркѣ Сегалю на свободную стойность дома его въ г. Вильнѣ подъ N. 1318 состоящаго, въ суммѣ 20,000 рублей ассигнаціями.

Засѣдатель *Ходолей*.
Секретарь *Французовичъ*. (32)

ЧАСТНЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

Дирекція Виленскаго дворянскаго клуба имѣетъ честь покорнѣйше просить гг. членовъ, доселѣ неперемѣнившихъ свои билеты на сей годъ, поспѣшить со взносомъ установленнаго платежа, дабы избавить дирекцію отъ непріятной обязаности поступить согласно 43 § устава.

Директоръ—казначей М. Падренъ де-Карне. (66) 1.

3. W majątku Odachowszczyznie gub. Mińskiéj powiecie Nowogrodzkim jest do zbycia:

KOCIÓŁ PAROWY

do wódczanego browaru zupełnie nowy nieużywany fabryki Warszawskiéj Zamojskiego, ważący 2,697 f. Ktoby życzył nabyć otrzyma 12 rabat.—Tamże jest do zbycia za przystępną cenę MŁYNEK Ewansa do tarcia kartofli zupełnie nowy, wagi decymalnéj. (47)

1. PRZEDAJE się dom z ogrodem na ziemi dziedzicznéj przy ulicy Mostowéj pod N. 794; o cenie można dowiedzieć się na miejscu. (65)

OGŁOSZENIE

Wileńskiéj stacji telegraficznéj.

2. Jeden ze stróżów Wileńskiéj stacji telegraficznéj, zaniosłszy depeszę według adressu, żądał wynagrodzenia za to w ilości 62 kop., dowodząc że się to czyni na mocy istniejących prawideł. Dowiedziawszy się o tém ubocznie i przekonawszy się o rzeczywistości tego faktu, czuję się w obowiązku uwiadomić łaskawą publiczność, że:

1) Stróże roznoszący depesze, pobierają płacę dostatecznie ich wynagradzającą, przeto każde wymaganie z ich strony jakiegoś datku, jest krzyczącém nadużyciem.

2) Każdy otrzymujący depeszę winien tylko rozpisać się w książeczce osobnéj z jéj otrzymania; poczém do żadnego wynagrodzenia wcale nie jest obowiązanym.

Chociaż podobne zdarzenie, jak się należy spodziewać, nie może się powtórzyć, wszelako niżéj podpisany uprasza, iżby każdy w razie jakiegokolwiekbądź nieporozumienia lub wątpliwości, raczył bezpośrednio udawać się wprost do bióra stacji. Jedynie ściśle chociażby do pedanterji nawet posunięte trzymanie się wszystkich przepisów, może być rękojmią owych korzyści, jakie korrespondencje za pomocą telegrafów elektrycznych każdemu zapewnić mogą.

Naczelnik Wileńskiéj stacji elektrycznéj sztabs-kapitan *Schreier*. (28)

2. Wileńskie obserwatorium astronomiczne ogłasza, że d. 18 lutego ter. roku będą się w niém odbywały targi z przetargiem we trzy dni, to jest 22 lutego, na prawo wydawania Wileńskiego kalendarza gospodarskiego na rok 1861, 1862, 1863 i 1864; przeto życzący uczestniczyć w tych targach, zechcą przybyć do kancellaryi obserwatorji z pewnemi ewikcjami, o godzinie 11 zrana.

Dyrektor *Sabler*. (51)

2. Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutek jego postanowienia 23 grudnia nastałego, na zaspokojenie niezaprzeczonéj pretensji obywatela Narcyza Żórawskiego do żyda Chaima Tewelowicza Starodworskiego, za dokumentem ugodnym na 399 rub. 50 k. roszczonéj, wystawiony zostaje na publiczną przedaż dom drewniany jednopiątrowy z osóbném przybudowaniem i byłą fabryką sukienną sukcessorów rzeczonego Chaima Starodworskiego: żydów Szlomy i Chai Starodworskich, w Lidzkim powiecie w m. Wasiliszkach na ziemi skarbowéj położony, oceniony w stosunku trzechletniego czystego dochodu 55 rub., oraz znajdująca się w nim ruchomość składająca się z mebli ocenionych 22 rub. 95 k., a w ogóle 77 r. 95 k.; dla uskutecznienia téj przedaży w Lidzkim sądzie powiatowym będzie się odbywał targ 15 lutego 1860 roku, o godz. 11 zrana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się, mogą je znaleźć w tymże sądzie. Dnia 14 stycznia 1860 roku.

Radzca *Giecołd*.
W ob. Sekretarza *Komar*.
Nacz. Stołu *Kodź*. (33)

2. Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutek postanowienia swego 11 grudnia 1859 r. nastałego, na zaspokojeniepretensji poczęstnéj hrażdanki wdowy Anny Jachimowiczowéj do sukcessorów Jana Reuta, wdowy Anieli i jéj córek Anny Kazimiry i Wiktorji Reutów, za ostatecznym wyrokiem Wileńskiéj izby cywilnéj na 300 rub. roszczonéj, oraz w celu uzyskania należności skarbowéj za papier herbowy 6 rub., wystawiona zostaje na publiczną przedaż jatka murowana w m. Wilnie w chrześciańskich jatkach pod N. 8 położona, do rzeczonych Reutów należąca, oceniona 208 rub.; dla uskutecznienia téj przedaży; w Wileńskim sądzie powiatowym d. 15 lutego ter. 1860 roku będzie się odbywał targ od godz. 11 zrana, z przetargiem we trzy dni; życzący rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się, zechcą udać się do tegoż sądu. Dnia 14 stycznia 1860 roku.

Radzca *Giecołd*.
W ob. Sekretarza *Komar*.
Nacz. Stołu *Kodź*. (35)

3. Wileńska izba cywilna, na mocy 330 art. II Cz. XI T. Ust. Kredyt., niniejszém ogłasza, iż przypadkowie zostało stracone ewikcjodawcze poświadczenie téj izby dnia 2 stycznia 1839 roku za N. 25 Wileńskiemu obywatelowi Berce Segalowi, wydane na nieobciążoną długami summę szacunkową jego domu, w m. Wilnie pod N. 1318 położonego, wynoszącą 20,000 rubli assygnacyjnych.

Assesor *Chodoléj*.
Sekretarz *Francuzowicz*. (32)

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

Dyrekcja Wileńskiego klubu, ma honor upraszać pp. członków, którzy jeszcze nie odmienili biletów na rok bieżący, by się raczyli z tém pośpieszyć, dla tego, aby nie postawić Dyrekcji w przykréj konieczności zastosowania 43 § ustawy klubowéj.

Dyrektor—skarbny M. Padrun de-Carne. (66)

3. *Mecenas* obrońca przy Warszawskich departamentach rządzącego senatu assessor kollegialny Wincenty syn Marcina Grobicki, zamieszkuje prawnie w Warszawie pod numerem 1054 litera A.— Osoby które mu powierzyły swe interesa, tudzież kapitały do ulokowania hypotecznego procentowego, zgłaszać się nadal do niego zechcą według powyższego adresu. (48)

2. NASIENIE koniczyny czerwonéj, jest do sprzedania po 5 rs. i 50 kop. za pud w sklepie Szychmuratowa, w domu ob. Ignacego Jasińskiego (b. Zajcowa) przy ulicy Ostrobramskiéj. (59)

3. Въ дополненіе статьи *Вил. Вѣст.* N. 53, магазинъ Ф. Р. Гельбинга въ домѣ Познанскихъ насупротивъ новаго театра имѣетъ честь извѣстить гг. помѣщиковъ, что въ немъ не только принимаются заказы на земледѣльческія машины разнаго рода, но для удобства покупателей устроено при томъ же магазинѣ настоящее депо земледѣльческихъ машинъ, которыя могутъ быть осматриваемы и заказываемы во всякое время.

Въ томъ же магазинѣ находятся новѣйшія французскія галантерейныя вещи, также матеріи, Ліонскіе бархаты, корты, французскіе сукна и т. д., выписываются также мебель и заграничные фортепіано. Тамъ же продается новѣйшаго фасона фаэтонъ Берлинской работы.

Ф. Р. Гельбингъ. (41)

3. Dopełniając artykuł *Kuryera Wileńskiego* N. 53, magazyn F. R. Helbinga w domu Poznańskich naprzeciw nowego teatru, ma zaszczyt zawiadomić JW. obywateli ziemskich, że nie tylko ma zamiar przyjmować obstalunki na wszelkie maszyny rolnicze, ale dla wygody nabywców urządził przy tymże magazynie kompletny skład tychże maszyn, które każdego czasu obejrzane i zamawiane być mogą.

Tenże magazyn zaopatrzył się w najnowszą galenterję francuzką, tudzież w materje, w aksamity lyońskie, korty i sukna francuzkie i t. d. Sprowadza także meble i fortepiany zagraniczne. Tamże się przedaje najnowszéj formy faeton budowy Berlińskiéj. *F. R. Helbing*. (41)

РЕНСКОВОЙ ПОГРЕБЪ

на большой улицѣ въ домѣ Адамовича. Кромѣ разнаго сорта ВИНЪ, СИГАРЪ всѣхъ лучшихъ фабрикъ равно и заграничныхъ, можно получать во всякое время ЗАКУСКУ, ЗАВТРАКЪ и УЖИНЪ.

Здѣсь же АГЕНТУРА Россійскаго СТРАХОВАГО отъ огня ОБЩЕСТВА учрежденнаго въ 1827 году.

Продается БИЛЛІАРДЪ со всѣмъ снарядомъ.

Виленскій купецъ Христіанъ *Риди*.
2. (62)

LE PRINCE IMPERIAL

Nowy Quadrille francuzki, przyjęty po pierwszych stolicach Europy, wykładany będzie przez *Fau. Tołoczko* ins. szla. Wileń. nau. tańców, mieszkającego przy ulicy Wielkiéj w domu dokt. Lachowicza. 2. (57)

SPRZEDAŻ MAJĄTKU

W guber. Kowieńskiéj pow. Wiłkomirskim majątek Pomusz, niegdyś Wojszwiłłów a dzisiaj nieletniego Wiktora Ordy, położony o 12 wiorst od Wiłkomierza, dusz męzkich poddanych po ostatniéj rewizyi 94, ziemi na ogół włók 42, licząc w to las biały i część towarnego dębu.—Ktoby życzył nabyć i ostatecznie o cenie dowiedzieć się, raczy się zgłosić do opiekunki tegoż nieletniego, Wiktorji z Czarnockich Wojszwiłłowéj mieszkającéj w Wilnie we Dworcu w kwaterze Smotrytela. (40)

2. SANIE miejskie przedają się w kantorze transportów przy Trockiéj ulicy w domu sowietnika Lewikowskiego. (61)

3. Jadący pocztą traktem Żytomierskim, Kijowskim i Odeskim życzy sobie znaleźć współtowarzysza. Mieszka za Ostrą bramą w d. Kamińskiego. (50)

SKLEP WINNY

na wielkiéj ulicy w domu Adamowicza.—Prócz różnych gatunków WINA, CYGAR najlepszych fabryk krajowych i zagranicznych, w każdym tez czasie można mieć ZAKĄSKI, SNIADANIE i WIECZERZĘ.

Tu także AGIENTURA Rossyjskiego ASSEKURACYJNEGO od ognia TOWARZYSTWA zawiązanego w roku 1827.

Przedaje się BILLARD z całym przyborem.

Wileński kupiec Krystyan *Ruedy*.
2. (62)

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

ТЕАТРАЛЬНЫЯ ПРЕДСТАВЛЕНІЯ.

Во вторникъ 2 февраля: Опера серіо, въ 4-хъ джйств. на польскомъ языкѣ, муз. Верди: *Эрнаній*, въ 3 дѣйств. новая докорація художника Страуса б. воспитан. Ст.-Петерб. Императорской Акад. художествъ. Въ четвергъ 4 февраля. Бенефисъ Гертруды Пульянъ—новая историч. драма: *Варвара-Радзивиллъ*, соч. А. Э. Одынца, въ прологѣ новая декорація Академика Жаметта. Водевиль въ 1 дѣйств. на русск. языкѣ: *мужъ, жена и куропатка*. Въ пятницу, 5 февраля, вторично *Варвара Радзвиллъ*.

Пріѣхавшіе въ Вильно.

Съ 28-го января по 1 февраля.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Изъ Динабур. г-жа Вейтко.— Изъ Вил. губ. гр. *Бржостовскій*. пом.: *Черницкій*, *Гелингъ*. Г-жа *Мирская*.—Изъ Ков. губ.: *Каспржицкій*, надв. сов. *Сальмоновичъ*. купецъ 1 гильд. *Скварцовъ*. Г-жи *Хмѣлова*.— Изъ Мин. губ.: дирек. Мин. губ. гим. *Белли*, пом. *Янушкевичъ*.— Изъ Грод. губ.: пом. *Завадзкій*.

Изъ Вил. губ.: отст. ротм. *Морачевскій*. стат. сов. *Курковскій*. пом.: *Свіонтецкій*, *Рымша*, *Зайковскій*, *Каминскій*, *Россохацкій*.— Изъ Ков. губ.: статс. сов. *Годлевскій*. отст. маіоръ *Шлезингеръ*. Изъ Гродн. губ.: предсѣд. Гродн. казен. пал. Э. І. *Бялоцкій*.— Изъ Мин. губ.: пом. *Слотвинскій*.— Изъ Подоль. губ.: штабсъ-кап. *Солтанъ*.—Изъ Ст. Петерб. генералъ-маіоръ *Гольдгофъ*.

Выѣхали изъ Вильна.

Съ 28 января по 1 февраля.

Пом.: *Комаръ*, *Милевскій*, *Магнушевскій*, *Лукашевичъ*, *Лукашевичъ*, *Каминскій*. Г-жи *Дурасевичъ*.— Въ Вил. губ.: пом. *Вишневскій*. отст. полк. *Стрелецкій*. пом. *Томашевичъ*.— Въ Ков. губ.: пом.: *Огинскій*, *Сесицкій*, *Швойнишъ*.—Въ г. Либаву: пор. *Любичанковскій*.—Въ Тифлисъ: пор. *Спасовичъ*.

DZIENNIK WILEŃSKI.

TEATR:

We wtorek, 2 lutego, opera serjo w 4 aktach, w języku polskim, muz. Verdi: *Ernani*; w akcie 3-m nowa dekoracja pędzla p. Straussa, b. ucznia Peters. Cesars. akademii sztuk pięknych.—We czwartek, 4 lutego, benefis panny Pułjan, nowy historyczny dramat w języku polskim przez A. E. Odyńca: *Barbara Radziwiłłówna*, w prologu nowa dekoracja pędzla akademika Zametta: wodewil w 1-m akcie w języku rossyjskim: *Mąż, żona i kuropatka*. W piątek, 5 lutego, powtórnie *Barbara Radziwiłłówna*.

Przyjechali do Wilna.

od 28-go stycznia do 1-go lutego.

HOTEL NISZKOWSKI.

Z Dynaburga: Pani *Wejtko*.—Z gub. Wil.: hr. *Brzostowski*. ob.: *Czernicki*, *Geling*. obywatel *Mirska*.—Z gub. Kow.: rad. dw. *Kasprzycki*. ob. *Salmanowicz*. rad. st. *Godlewski*. kup. 1-éj gild. *Skwarcow*. pani *Chmieliowa*.—Z gub. Miń.: dyr. Miń. gim. *Belli*. ob. *Januszkiewicz*.— Z gub. Grodz.: ob. *Zawadzki*.

Z gub. Wil.: odst. rot. *Moraczewski*. rad. st. *Kurkowski*. ob.: Józ. *Swiątecki*, Ad. *Rymsza*, Wit- *Zajkowski*. Raj. *Kamiński*. Mar. *Rossochacki*.—Z gub. Kow.: odst. major *Schlezinger*. Z gub. Grod.: prezyd. Grod. izby skar. Ed. *Białocki*.—Z gub. Min.: ob. *Słotwinski*.—Z gub. Podol.: sztabs-kap. *Sołtan*.—Z Petersburga: jenerał-major *Goldgoff*.

Wyjechali z Wilna.

od 28 stycznia do 1 lutego.

Ob.: *Komar*. *Milewski*. *Magnuszewski*. *Łukaszewicz*. *Kaminski*. pani *Durasewicz*. — Do gub. Wil.: ob. *Wiszniewski*. odst. połk. *Strzelecki*. ob. Jan *Tomaszewicz*.—Do gub. Kowień.: ob.: Mik. *Ogiński*. Miecz. *Siesicki*. *Szwojnisz*. Do Lipawy: por. *Lubiczankowski*.—Do Tyflisu: por. *Spasowicz*.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРІИ. — POSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE NA OBSERWATORYUM WILENSKIÉM.

Мѣсяцъ и число, / Miesiąc i dzień.	Баром. по разд. Англ, / Barom. podł. podz. Ang.		Термометръ Реомюра. / Termometr Reaumura.	Направ. и сила вѣтра. / Kierunek i siła wiatru		Состояніе неба. / Stan nieba.
29 Января 6 час. утра. / 29 Stycznia 6 g. z rana.	29	2,2	— 50,0	З. / Z.	слабый. / słaby.	пасмурно. / pochmur.
2 час. по пол. / 2 g. po poł.	29	3,6	2,5	З. / Z.	слабый. / słaby.	ясно. / jasno.
10 час. вечера / 10 g. wiecz.	29	5,3	6,7	З. / Z.	слабый. / słaby.	снѣгъ. / śnieg
30 Января 6 час. утра. / 30 Stycznia 6 g. z rana.	29	6,4	12,7	В. / W.	слабый. / słaby.	облачно. / pochmur.
2 час. по пол. / 2 g. po poł.	29	6,0	6,6	Ю. / P.	слабый. / słaby.	ясно. / jasno
10 час. вечера / 10 g. wiecz	29	7,5	13,0	В. / W.	слабый. / słaby.	ясно. / jasno
31 Января 6 час. утра. / 31 Stycznia 6 g. z rana.	29	7,9	17,5	В. / W.	слабый. / słaby.	ясно. / jasno
2 час. по пол. / 2 g. po poł.	29	7,8	8,3	С. / P.	слабый. / słaby.	пасмурно. / pochmur.
10 час. вечера / 10 g. wiecz.	29	7,4	7,4	СЗ. / PZ.	умѣрен. / umiar.	пасмурно. / pochmur.
1 Февраля 6 час. утра. / 1 Lutego 6 g. z rano.	29	4,4	7,5	СЗ. / PZ.	умѣрен. / umiar.	снѣгъ. / śnieg.
2 час. по пол. / 2 g. po poł.	29	4,6	6,0	СЗ. / PZ.	слабый. / słaby.	пасмурно. / pochmur.
10 час, вечера / 19 g. wiecz.	29	4,6	8,0	СЗ. / PZ.	умѣрен. / umiar.	пасмурно. / pochmur.

ЦѢНЫ въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ.—CENY w Wilnie, na targach i rynkach.

отъ 28 до 31 января. / od 28 do 31 stycznia	Ржи (привезено 460 четв.)—Żyta, (przywieziono 460 czetw.)	по 4 р. г. — к.
	Пшеницы (прив. 220 четв.)—Pszenicy (przyw. 220 czet.). . .	po 10 — — —
	Ячменя (прив. 116 чет.)—Jęczmienia (przyw. 116 czet.). . . .	» 4 — — —
	Гречихи (прив. 210 четв.)—Gryki (przyw. 210 czet.)	« 3 — 50 —
	Овса (прив. 480 четв:)—Owsa (przyw. 480 czet.)	» 2 — 75 —
	Сѣна пудъ (2200).—Siana pud (2200).	» » — 27 ½
	Гороху (прив. 100 четв.)—Grochu (przyw. 100 czet.)	» 4 — — —
	Соломы (прив. 190 пудъ.)—Słomy (przyw. 190 pudów). . . .	» » — 14 —
	Льна пудъ.—Lnu pud.	» 3 — 50 —
	Картофеля.—Kartofli	» 2 — 50 —
	Масла пудъ.—Masła pud	» 8 — 50 —

Печатать позволяется. ВИЛЬНО.—2 февраля 1860 г. Ценсоръ, дѣйствительный статскій совѣтникъ и кавалеръ П. Кукольникъ. W Drukarni A. H. Kirkora i sp.